

คู่มือ

การใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม
เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ได้จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อใช้ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 และเพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 นำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีสาระขอบข่ายเนื้อหา จำนวน 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 บทนำ ตอนที่ 2 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ตอนที่ 3 การดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 และ ตอนที่ 4 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ขอขอบคุณคณะทำงานทุกท่าน ที่ได้ร่วมมือกันจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เล่มนี้ขึ้น ขอให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ไปใช้ในการปฏิบัติให้เกิดผลต่อสถานศึกษา และคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ต่อไป

วิโรจน์ ค้อไผ่

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๒
ตอนที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มเป้าหมาย	4
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ตอนที่ 2 รูปแบบและวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4	6
2.1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4	6
2.2 วิธีดำเนินการตามรูปแบบ	43
ตอนที่ 3 การดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4	45
3.1 แนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบ	45
3.2 ขั้นตอนการดำเนินงานตามรูปแบบ	45
3.3 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง	48
3.4 ปัจจัยความสำเร็จ	48
3.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	49

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
ตอนที่ 4 แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4	51
4.1 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง	52
4.2 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน	56
4.3 การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4	59
4.4 การดำเนินงานตามแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4	61
4.5 การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	64
4.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
4.7 การติดตามและประเมินผล	68
4.8 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล	72
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	77

ตอนที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Partnership for 21st Century Learning [P21], 2019; UNESCO, 2021) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, 2545) ตลอดจนสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ คิด วิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม (Bonwell & Eison, 1991; Freeman et al., 2014; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงมิใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนจากการบรรยายไปสู่การจัดกิจกรรมเท่านั้น แต่เป็นการปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้จากการรับความรู้แบบทางเดียวไปสู่การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ผู้อำนวยความสะดวก ผู้กระตุ้นการคิด และผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ (Prince, 2004; Hattie, 2023) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนในสถานศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็น

แนวทางที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่าย เข้ามามีบทบาทร่วมกัน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง (Epstein, 2018; Hoy & Miskel, 2024) การบริหารแบบมีส่วนร่วมครอบคลุมกระบวนการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของงาน ความไว้วางใจ ความรับผิดชอบร่วมกัน และความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายของสถานศึกษาให้บรรลุผล (Sergiovanni, 2009; Fullan, 2020)

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงไม่ควรเป็นภาระของครูผู้สอนเพียงลำพัง แต่ควรได้รับการสนับสนุนจากระบบบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน ทั้งในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพครู การจัดสรรทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การนิเทศภายในอย่างเป็นกัลยาณมิตร การติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และร่วมกันพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา (DuFour & Eaker, 1998; Stoll et al., 2006; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) เมื่อผู้บริหารสามารถใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเป็นระบบ จะส่งผลให้ครูมีความมั่นใจ มีแรงจูงใจ และมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำหาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดขั้นสูง การลงมือปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้อย่างมีความหมาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (Darling-Hammond et al., 2020)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน จึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้วยการพัฒนาสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) อย่างไรก็ตาม จากสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดยังพบความจำเป็นในการพัฒนาหลายประการ โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมของ

ผู้เรียน การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง อภิปราย แก้ปัญหา และเชื่อมโยง ความรู้กับสถานการณ์จริง รวมถึงการพัฒนาระบบนิเทศภายใน การติดตามสนับสนุนครู และการสร้าง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เข้มแข็งและต่อเนื่อง สภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็น ในการมีรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน เหมาะสมกับบริบท และสามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับ สถานศึกษา

คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ฉบับนี้ จึง จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องใช้เป็น เครื่องมือในการวางแผน ดำเนินงาน นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา สร้างความเข้มแข็งใน การบริหารจัดการภายในสถานศึกษา พัฒนาคู่มือให้เป็นผู้ออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง มีสมรรถนะที่จำเป็น และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ การนำคู่มือฉบับนี้ไปใช้จะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพครู คุณภาพผู้เรียน และคุณภาพ สถานศึกษาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่อง และยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา บริบท ของพื้นที่ และเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

1.2 วัตถุประสงค์ของคู่มือ

คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มี วัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 ให้เป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียน นำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2. เพื่อเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถร่วมวางแผน ดำเนินงาน นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ให้สามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

4. เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สถานศึกษามีแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผน ดำเนินงาน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษามีคุณภาพและเกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

3. ครูสามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีสมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ โดยการลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ปัญหา สร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและส่งเสริมการเรียนรู้

3. คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการวางแผน ดำเนินงาน นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผน สนับสนุน ส่งเสริม นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา

5. ครู หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งรับผิดชอบในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ตลอดจนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด รวมทั้งส่งเสริมการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ตอนที่ 2

รูปแบบและวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

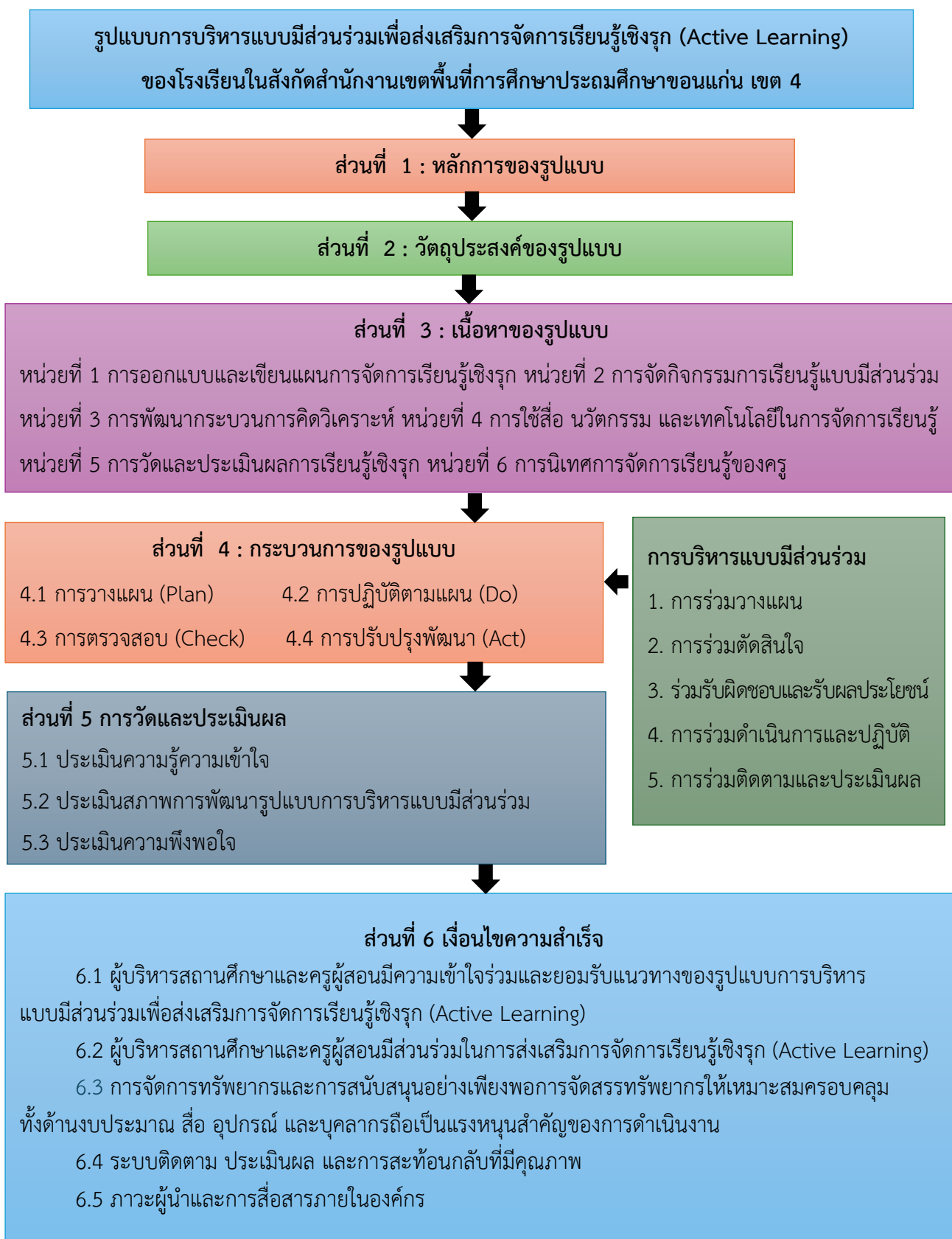
2.1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

- องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ
- องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาของรูปแบบ
- องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการของรูปแบบ
- องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล
- องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

1) หลักการของรูปแบบ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีหลักการดังนี้

1.1 เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในที่สุดคล้องกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

1.2 เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.3 เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

2.1 เพื่อเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2.2 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียน

2.4 เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3) เนื้อหาของรูปแบบ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีเนื้อหาประกอบด้วย 5 หน่วย ดังนี้

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีเนื้อหาประกอบด้วย 6 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (5 ชั่วโมง)

1. สารสำคัญ

การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ตลอดเวลา ครูต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์ ออกแบบกิจกรรม เลือกเทคนิคการสอน วางแผนการประเมินผล ตลอดจนเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. วัตถุประสงค์

เมื่อสิ้นสุดการอบรม ผู้เข้าอบรมสามารถ

- 2.1 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงรุกได้
- 2.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนและรายวิชาได้
- 2.3 เลือกเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเหมาะสม
- 2.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพร้อมสื่อและการประเมินผลได้อย่างมีคุณภาพ

3. เวลา (5 ชั่วโมง)

3.1 ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสารการเรียนรู้ เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงรุกที่ชัดเจนและครอบคลุม

3.2 ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติของสาระวิชา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น

3.3 ครูเลือกกลวิธีและเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับระดับและความสามารถของผู้เรียน เช่น PBL, TBL, Flipped Classroom

3.4 ครูกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และลักษณะกิจกรรมเชิงรุกไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน

3.5 ครูจัดเตรียมสื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีที่จะใช้ประกอบกิจกรรม รวมถึงวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก

4. กิจกรรมการอบรม

กิจกรรม	รายละเอียด
กิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์หลักสูตร	ศึกษามาตรฐาน ตัวชี้วัด วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้
กิจกรรมที่ 2 Workshop ออกแบบแผน	ออกแบบกิจกรรม Active Learning และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
กิจกรรมที่ 3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้	นำเสนอแผนการสอน รับข้อเสนอแนะจากเพื่อน
กิจกรรมที่ 4 ปรับปรุงผลงาน	ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้และจัดทำแบบสมบูรณ์

5. สื่อประกอบการอบรม

- 5.1 เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5.2 ใบงานที่ 1.1 วิเคราะห์หลักสูตรและตัวชี้วัด
- 5.3 ใบงานที่ 1.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงรุก
- 5.4 ใบงานที่ 1.3 ออกแบบกิจกรรม Active Learning
- 5.5 ใบงานที่ 1.4 ออกแบบสื่อและแหล่งเรียนรู้
- 5.6 ใบงานที่ 1.5 เขียนโครงร่างแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 5.7 ใบงานที่ 1.6 ตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้
- 5.8 ใบงานที่ 1.7 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Peer Review)
- 5.9 ใบงานที่ 1.8 สะท้อนผล (Reflection)

6. วิธีการประเมิน ประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม

- 6.1 ประเมินชิ้นงานแผนการจัดการเรียนรู้
- 6.2 สังเกตการมีส่วนร่วมในการอบรม
- 6.3 ประเมินการนำเสนอผลงาน

ใบงานที่ 1.1

วิเคราะห์หลักสูตรและตัวชี้วัด

หลักสูตรอบรม : การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

หน่วยที่ 1 การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ชื่อผู้เข้าอบรม.....โรงเรียน.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ระดับชั้น.....

คำชี้แจง เลือก 1 หน่วยการเรียนรู้จากรายวิชาที่ท่านรับผิดชอบ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้

.....

2. ตัวชี้วัด

.....

3. สาระสำคัญ

.....

4. สาระการเรียนรู้

.....

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

☐ การสื่อสาร ☐ การคิด ☐ การแก้ปัญหา ☐ การใช้ทักษะชีวิต ☐ การใช้เทคโนโลยี

ใบงานที่ 1.2
กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงรุก

ชื่อผู้เข้าอบรม.....โรงเรียน.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ระดับชั้น.....

คำชี้แจง เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุม 3 ด้าน

ด้าน	จุดประสงค์
ความรู้ (Knowledge)	
ทักษะ (Skill)	
คุณลักษณะ (Attitude)	

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม นักเรียนสามารถ

1.
2.
3.

ใบงานที่ 1.3
ออกแบบกิจกรรม Active Learning

ชื่อผู้เข้าอบรม.....โรงเรียน.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ระดับชั้น.....

คำชี้แจง เลือกเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

☐ Problem-Based Learning (PBL)	☐ Project-Based Learning
☐ Team-Based Learning (TBL)	☐ Flipped Classroom
☐ Inquiry-Based Learning	☐ Think-Pair-Share
☐ Jigsaw	☐ STEM Education
☐ Game-Based Learning	☐ อื่น ๆ

ตารางออกแบบกิจกรรม

ขั้นตอน	กิจกรรมของครู	กิจกรรมของผู้เรียน
ขั้นนำ		
ขั้นเรียนรู้		
ขั้นฝึกปฏิบัติ		
ขั้นสรุป		
ขั้นสะท้อนผล		

ใบงานที่ 1.4

ออกแบบสื่อและแหล่งเรียนรู้

ชื่อผู้เข้าอบรม.....โรงเรียน.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ระดับชั้น.....

สื่อการเรียนรู้

☐ PowerPoint ☐ Canva ☐ Google Classroom ☐ วิดีโอ ☐ ใบงาน

☐ เกมการศึกษา ☐ บัตรคำ ☐ ชุดกิจกรรม ☐ อื่น ๆ

แหล่งเรียนรู้

.....

เทคโนโลยีที่ใช้

.....

ใบงานที่ 1.5

เขียนโครงร่างแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ชื่อหน่วย.....รายวิชา.....

ระดับชั้น.....เวลา.....ชั่วโมง

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

.....

ขั้นจัดกิจกรรม Active Learning

.....

ขั้นสรุป

.....

ขั้นประเมินผล

.....

ใบงานที่ 1.6

ตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

ชื่อหน่วย.....รายวิชา.....

ระดับชั้น.....เวลา..... ชั่วโมง

Checklist

รายการ	✓
วิเคราะห์ตัวชี้วัดถูกต้อง	
จุดประสงค์ชัดเจน	
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	
ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง	
มีกิจกรรม Active Learning	
ใช้สื่อเหมาะสม	
วัดและประเมินสอดคล้อง	
ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	
ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน	
นำไปใช้ได้จริง	

ใบงานที่ 1.7

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Peer Review)

ชื่อผู้ให้ข้อเสนอแนะ.....

ข้อดีของแผนการจัดการเรียนรู้

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา

.....

สิ่งที่จะนำไปปรับปรุง

.....

ใบงานที่ 1.8
สะท้อนผล (Reflection)

ชื่อหน่วย.....รายวิชา.....
ระดับชั้น.....เวลา..... ชั่วโมง
หลังการอบรม วันนี้ฉันได้เรียนรู้ว่า

.....
.....
.....
สิ่งที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที

.....
.....
.....
สิ่งที่ต้องพัฒนาต่อ

แบบประเมินชิ้นงาน (Rubric)

ตัวชี้วัด	4 ดีเยี่ยม	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรพัฒนา
วิเคราะห์หลักสูตรและตัวชี้วัดได้ถูกต้อง				
กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน				
ออกแบบกิจกรรม Active Learning เหมาะสม				
วัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรม				
เลือกสื่อและเทคโนโลยีเหมาะสม				
แผนการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้จริง				

หน่วยที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (2 ชั่วโมง)

1. สารสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของ Active Learning ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ผู้เรียนได้ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 อธิบายแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้
- 2.2 ออกแบบกิจกรรม Cooperative Learning ได้

2.3 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้

2.4 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ได้

3. เวลา 2 ชั่วโมง

3.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์อย่างต่อเนื่องตลอดชั่วโมงเรียน

3.2 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่น การแบ่งกลุ่ม การอภิปราย Think-Pair-Share หรือ Jigsaw ที่ส่งเสริมการพึ่งพากันเชิงบวกและความรับผิดชอบส่วนบุคคล

3.3 ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านการสำรวจ ค้นหา ทดลอง หรือสร้างชิ้นงาน โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกแทนการบรรยาย

3.4 ผู้เรียนได้นำเสนอ รายงานผล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อเพื่อนร่วมชั้นหรือสาธารณะ ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเรียนรู้จากกันและกัน

3.5 ครูสร้างบรรยากาศชั้นเรียนที่ปลอดภัยทางจิตวิทยาให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตั้งคำถาม และเรียนรู้จากความผิดพลาดโดยไม่เกรงกลัวการตัดสิน

4. กิจกรรมการอบรม

4.1 ศึกษาแนวคิด Active Participation

4.2 Workshop การจัดกิจกรรม Think-Pair-Share และ Jigsaw

4.3 ฝึกปฏิบัติการจัดกิจกรรมกลุ่ม

4.4 สะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5. สื่อประกอบการอบรม

5.1 ใบกิจกรรมที่ 2.1 วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Participation)

5.2 ใบกิจกรรมที่ 2.2 สะท้อนผล (Reflection)

6. วิธีการประเมิน

6.1 แบบทดสอบก่อน-หลังอบรม

6.2 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

6.3 ประเมินกิจกรรมที่ออกแบบ

6.4 ประเมินการนำเสนอผลงาน

ใบกิจกรรมที่ 2.1 วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Participation)

หลักสูตรอบรม: การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

หน่วยที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ชื่อผู้เข้าอบรม.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ศึกษาตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ แล้ววิเคราะห์ว่ากิจกรรมดังกล่าวส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในด้านใด **ตัวอย่างกิจกรรม** ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ศึกษาเรื่อง "การคัดแยกขยะ" จากภาพและคลิปวิดีโอ จากนั้นร่วมกันออกแบบถังขยะแยกประเภทและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

วิเคราะห์กิจกรรม

ประเด็น	คำตอบ
ผู้เรียนได้ลงมือทำอะไร	
ผู้เรียนร่วมคิดอย่างไร	
ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไร	
ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้อย่างไร	
ครูมีบทบาทอย่างไร	

ใบกิจกรรมที่ 2.2 สะท้อนผล (Reflection)

หลังการอบรม สิ่งที่ได้รับจากการอบรม

.....

กิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที

.....

สิ่งที่ยังต้องพัฒนา

.....

แผนการนำไปใช้ในห้องเรียน

.....

แบบประเมินชิ้นงาน (Rubric)

ตัวชี้วัด	4 ดีเยี่ยม	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรพัฒนา
ออกแบบกิจกรรมสอดคล้องกับ Active Learning				
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน				
ใช้เทคนิค Cooperative Learning ได้เหมาะสม				
ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการสื่อสาร				
สามารถนำไปใช้ได้จริงในชั้นเรียน				

หน่วยที่ 3 การพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ (5 ชั่วโมง)

1. สารสำคัญ

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยครูต้องออกแบบสถานการณ์หรือปัญหาที่ท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สะท้อนคิด และประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 อธิบายแนวคิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้
- 2.2 ออกแบบคำถามและสถานการณ์ที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูงได้
- 2.3 จัดกิจกรรมพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้ผู้เรียนได้
- 2.4 ประเมินทักษะการคิดของผู้เรียนได้

3. เวลา 5 ชั่วโมง

- 3.1 ครูออกแบบสถานการณ์ปัญหาหรือคำถามท้าทายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด “ภาวะเสียสมดุลทางปัญญา” และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
- 3.2 ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ความรู้ และสร้างข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ได้โดยผ่านกระบวนการคิดขั้นสูง
- 3.3 ผู้เรียนสามารถสะท้อนคิดและทบทวนกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นระบบระบุดั้ง จุดที่ต้องพัฒนา และปรับกลยุทธ์การเรียนรู้ได้
- 3.4 ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ต่อข้อมูล แนวคิด หรือสถานการณ์ที่ได้รับ และแสวงหาหลักฐานมาสนับสนุนหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล
- 3.5 ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่เรียนไปสู่สถานการณ์ใหม่ในชีวิตจริงหรือบูรณาการข้ามสาระวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. กิจกรรมการอบรม

- 4.1 บรรยายและอภิปรายเรื่อง Higher Order Thinking
- 4.2 Workshop การสร้างคำถามเชิงวิเคราะห์
- 4.3 ฝึกออกแบบสถานการณ์ปัญหา
- 4.4 สะท้อนคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5. สื่อประกอบการอบรม

- 5.1 ใบความรู้ที่ 3.1 การคิดขั้นสูง
- 5.2 ใบความรู้ที่ 3.2 กรอบแนวคิด Bloom's Taxonomy
- 5.3 ใบงานที่ 3.1 ออกแบบคำถามตามกรอบแนวคิด Bloom's Revised Taxonomy
- 5.4 ใบงานที่ 3.2 ตรวจสอบคุณภาพของคำถาม

5.5 ใบงานที่ 3.3 Reflection

6. วิธีการประเมิน

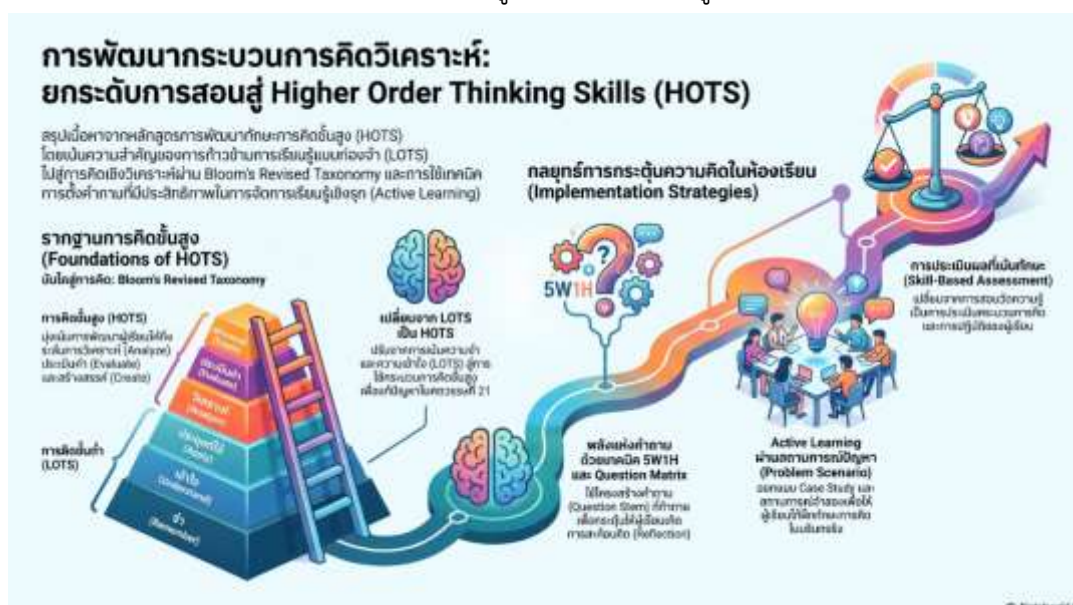
6.1 แบบทดสอบ

6.2 ประเมินชิ้นงานคำถามและสถานการณ์

6.3 สังเกตการอภิปราย

6.4 ประเมินการสะท้อนคิด

ใบความรู้ที่ 3.1 การคิดขั้นสูง

ใบความรู้ที่ 3.2 กรอบแนวคิด Bloom's Taxonomy

ใบงานที่ 3.1

ออกแบบคำถามตามกรอบแนวคิด Bloom's Revised Taxonomy

หลักสูตรอบรม : การพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์

ชื่อผู้เข้าอบรม.....โรงเรียน.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ระดับชั้น.....

คำชี้แจง

เลือก 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ท่านสอน แล้วออกแบบคำถามตามระดับการคิดของ Bloom's Revised Taxonomy ให้ครบทั้ง 6 ระดับ

หน่วยการเรียนรู้

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ตารางออกแบบคำถาม

ระดับการคิด	จุดมุ่งหมาย	คำถามที่ออกแบบ
Remember (จำ)	ให้ผู้เรียนระลึกความรู้เดิม	
Understand (เข้าใจ)	ให้ผู้เรียนอธิบายด้วยภาษาของตนเอง	
Apply (นำไปใช้)	ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้	
Analyze (วิเคราะห์)	ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบ จำแนก หรือหาความสัมพันธ์	
Evaluate (ประเมินค่า)	ให้ผู้เรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผล	
Create (สร้างสรรค์)	ให้ผู้เรียนสร้างผลงานหรือแนวคิดใหม่	

ใบงานที่ 3.2 ตรวจสอบคุณภาพของคำถาม

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับคำถามที่ท่านออกแบบ

รายการตรวจสอบ	✓
คำถามสอดคล้องกับตัวชี้วัด	
คำถามกระตุ้นการคิดของผู้เรียน	
คำถามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอธิบายเหตุผล	
คำถามไม่มีคำตอบเพียงคำตอบเดียว	
คำถามเชื่อมโยงกับชีวิตจริง	
คำถามเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	

ใบงานที่ 3.3 Reflection

หลังจากออกแบบคำถามแล้ว

1. คำถามระดับใดที่ออกแบบได้ง่ายที่สุด เพราะเหตุใด

.....

2. คำถามระดับใดที่ยากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

3. เมื่อนำคำถามไปใช้ในห้องเรียน นักเรียนจะได้พัฒนาทักษะใด

.....

4. สิ่งที่ต้องการพัฒนาต่อไป

.....

เกณฑ์ประเมินชิ้นงาน (Rubric)

ตัวชี้วัด	4 ดีเยี่ยม	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรพัฒนา
คำถามสอดคล้องกับ Bloom's Taxonomy				
คำถามส่งเสริมการคิดวิเคราะห์				
คำถามเหมาะสมกับระดับประถมศึกษา				
คำถามเชื่อมโยงชีวิตจริง				
สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรม Active Learning ได้				

หน่วยที่ 4 การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (2 ชั่วโมง)

1. สาระสำคัญ

สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูต้องสามารถเลือก พัฒนา และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีวิจารณญาณ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมได้
- 2.2 พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ได้
- 2.3 บูรณาการเทคโนโลยีกับ Active Learning ได้
- 2.4 ส่งเสริมผู้เรียนใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ได้

3. เวลา 2 ชั่วโมง

3.1 ครูเลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งสื่อจริง สื่อดิจิทัล และแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

3.2 ครูนำเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัล (เช่น แอปพลิเคชัน แพลตฟอร์มออนไลน์ คลิป วิดีโอ) มาบูรณาการในกิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้เชิงรุก

3.3 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการค้นคว้า สร้างสรรค์ผลงาน และนำเสนอผลการเรียนรู้ โดยฝึกทักษะการประเมินและคัดกรองข้อมูลดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ

3.4 ครูพัฒนาหรือผลิตนวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น ชุดกิจกรรม บทเรียนออนไลน์ หรือเครื่องมือประเมินผลเชิงรุก เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ครูปรับปรุงและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยอิงจากผลสะท้อนกลับจากผู้เรียน เพื่อให้สื่อมีความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในแต่ละบริบท

4. กิจกรรมการอบรม

4.1 ศึกษาตัวอย่างนวัตกรรมการเรียนรู้

4.2 Workshop การสร้างสื่อดิจิทัล

4.3 ฝึกใช้แพลตฟอร์มออนไลน์

4.4 นำเสนอและแลกเปลี่ยนผลงาน

5. สื่อประกอบการอบรม

5.1 ใบงานที่ 4.1 การวิเคราะห์และออกแบบการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5.2 ใบงานที่ 4.2 การประเมินและคัดเลือกสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

5.3 ใบงานที่ 4.3 การวางแผนบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

6. วิธีการประเมิน

6.1 ประเมินผลงานสื่อ

6.2 สังเกตการปฏิบัติ

6.3 ประเมินการนำเสนอ

6.4 แบบประเมินความพึงพอใจ

ใบงานที่ 4.1

การวิเคราะห์และออกแบบการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมเลือก หน่วยการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 1 กิจกรรม ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง จากนั้นวิเคราะห์และออกแบบการใช้ สื่อ นวัตกรรม หรือเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยคำนึงถึง วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษา และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน พร้อมอธิบายเหตุผลในการเลือกใช้ แนวทางการบูรณาการเทคโนโลยี ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงสื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยบันทึกข้อมูลลงในตารางต่อไปนี้

รายการ	รายละเอียด
1. ชื่อกิจกรรม/หน่วยการเรียนรู้	
2. สื่อ นวัตกรรม หรือเทคโนโลยีที่เลือกใช้	
3. เหตุผลในการเลือกใช้	
4. การออกแบบการใช้สื่อในกิจกรรม Active Learning	
5. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดกับผู้เรียน	
6. แนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาสื่อเพิ่มเติม	

ตารางประเมินผลงานแบบรูบริก (Rubric Scoring)

ประเด็นการประเมิน	5 ดีเยี่ยม	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. การเลือกใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	เลือกใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษา อย่างครบถ้วน	เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีได้เหมาะสมเกือบทั้งหมด มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีได้เหมาะสมในระดับปานกลาง แต่ยังขาดความสอดคล้องบางประการ	เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีได้เพียงบางส่วน ยังไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้	เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ประเด็นการประเมิน	5 ดีเยี่ยม	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
2. การออกแบบและพัฒนาสื่อหรือนวัตกรรม	ออกแบบและพัฒนาสื่อได้อย่างสร้างสรรค์ มีคุณภาพ ถูกต้องตามหลักวิชาการ สามารถนำไปใช้ได้จริง	ออกแบบสื่อได้เหมาะสม มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ได้	ออกแบบสื่อได้ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ยังคงต้องปรับปรุงบางส่วน	ออกแบบสื่อได้ ไม่สมบูรณ์ มีข้อบกพร่องหลายประการ	ไม่สามารถออกแบบหรือพัฒนาสื่อได้ตามเกณฑ์
3. การบูรณาการเทคโนโลยีกับ Active Learning	บูรณาการเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน	บูรณาการเทคโนโลยีได้เหมาะสมและสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุกเป็นส่วนใหญ่	บูรณาการได้ในระดับปานกลาง แต่ยังไม่ต่อเนื่อง	บูรณาการได้เพียงบางส่วน ยังไม่ส่งเสริม Active Learning อย่างชัดเจน	ไม่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้
4. การนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	นำเสนอผลงานได้อย่างเป็นระบบ ชัดเจน ใช้เหตุผลทางวิชาการ สามารถตอบข้อซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม	นำเสนอได้ชัดเจนและตอบข้อซักถามได้เป็นส่วนใหญ่	นำเสนอได้พอเข้าใจ แต่ยังไม่ชัดเจน	นำเสนอได้ไม่ชัดเจน ตอบข้อซักถามได้เพียงบางส่วน	นำเสนอไม่ครบถ้วน ไม่สามารถอธิบายผลงานได้

คะแนนเต็ม 20 คะแนน 18-20 คะแนน = ดีเยี่ยม

15-17 คะแนน = ดีมาก

11-14 คะแนน = ดี

6-10 คะแนน = พอใช้

1-5 คะแนน = ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 4.2

การประเมินและคัดเลือกสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมเลือกสื่อ นวัตกรรม หรือเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 1 รายการ ที่เคยใช้ หรือสนใจนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จากนั้นวิเคราะห์คุณภาพ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้ในสถานศึกษาของตน โดยพิจารณาความสอดคล้องกับหลักสูตร ผู้เรียน ทรัพยากร และ เป้าหมายการเรียนรู้ พร้อมเสนอแนวทางในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อดังกล่าว

รายการ	รายละเอียด
1. ชื่อสื่อ/นวัตกรรม/เทคโนโลยี	Google Classroom
2. ลักษณะและคุณสมบัติของสื่อ	เป็นระบบบริหารจัดการชั้นเรียนออนไลน์ (Learning Management System : LMS) ที่ช่วยให้ครูสามารถสร้างห้องเรียนออนไลน์ มอบหมายงาน ส่งเอกสาร สื่อการเรียนรู้ แบบทดสอบ และติดตามผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างสะดวก
3. จุดเด่นของสื่อ	1) ใช้งานฟรีและเข้าถึงได้ง่าย 2) รองรับการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและออนไลน์ 3) สามารถจัดเก็บเอกสารและสื่อการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ 4) ส่งเสริมการสื่อสารระหว่างครูและผู้เรียน 5) เชื่อมโยงกับ Google Workspace เช่น Google Docs, Forms และ Drive ได้
4. ข้อจำกัดหรือความเสี่ยงในการใช้	1) ต้องมีอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งาน 2) ผู้เรียนบางคนอาจขาดทักษะด้านเทคโนโลยี 3) อาจเกิดปัญหาการเข้าถึงระบบในพื้นที่สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร 4) ครูต้องใช้เวลาในการเตรียมสื่อและจัดการชั้นเรียนออนไลน์
5. ความเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทโรงเรียน	เหมาะสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา สามารถใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี โรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สมาร์ทโฟนที่สามารถรองรับการใช้งานได้
6. ความคุ้มค่าในการนำไปใช้	มีความคุ้มค่าสูง เนื่องจากไม่มีค่าใช้จ่ายในการใช้งาน ช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านเอกสาร เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และสามารถใช้ได้อย่างต่อเนื่องทั้งในและนอกห้องเรียน

รายการ	รายละเอียด
7. ข้อเสนอแนะในการเลือกใช้	ควรจัดอบรมครูและนักเรียนเกี่ยวกับการใช้งานเบื้องต้น จัดเตรียมคู่มือการใช้งาน และวางแผนสำรองสำหรับผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์หรืออินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนรู้

ตารางประเมินผลงานแบบรูบริก (Rubric Scoring)

ประเด็นการประเมิน	5 ดีเยี่ยม	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. ความถูกต้องในการวิเคราะห์สื่อ	วิเคราะห์ได้ครบถ้วนถูกต้อง เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ได้ชัดเจน	วิเคราะห์ได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่	วิเคราะห์ได้ในระดับปานกลาง	วิเคราะห์ได้บางส่วน	วิเคราะห์ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน
2. การพิจารณาความเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบท	พิจารณาได้ครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาอย่างชัดเจน	พิจารณาได้เหมาะสม	พิจารณาได้ระดับปานกลาง	พิจารณาได้บางส่วน	ไม่สามารถเชื่อมโยงกับบริบทได้
3. การวิเคราะห์จุดเด่นและข้อจำกัด	วิเคราะห์จุดเด่นและข้อจำกัดได้ชัดเจน ครบถ้วน และเป็นเหตุเป็นผล	วิเคราะห์ได้ดี	วิเคราะห์ได้ระดับปานกลาง	วิเคราะห์ได้บางส่วน	วิเคราะห์ไม่ชัดเจน
4. การให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อ	ให้เหตุผลได้ชัดเจน น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ได้จริง	ให้เหตุผลได้เหมาะสม	ให้เหตุผลได้ระดับปานกลาง	ให้เหตุผลได้บางส่วน	ไม่สามารถอธิบายเหตุผลได้

เกณฑ์การแปลผลคะแนน

คะแนนรวม	ระดับคุณภาพ
18–20 คะแนน	ดีเยี่ยม
15–17 คะแนน	ดีมาก
11–14 คะแนน	ดี
6–10 คะแนน	พอใช้
1–5 คะแนน	ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 4.3

การวางแผนบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ชื่อ-สกุล.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จำนวน 1 กิจกรรม โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ การสร้างองค์ความรู้ และการทำงานร่วมกันของผู้เรียน พร้อมกำหนดบทบาทครู บทบาทผู้เรียน และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

รายการ	รายละเอียด
1. ชื่อกิจกรรมการเรียนรู้	
2. วัตถุประสงค์การเรียนรู้	
3. เทคโนโลยีดิจิทัลที่ใช้	
4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม Active Learning	
5. บทบาทของครู	
6. บทบาทของผู้เรียน	
7. วิธีการวัดและประเมินผล	
8. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	

ตารางประเมินผลงานแบบรูบริก (Rubric Scoring)

ประเด็นการประเมิน	5 ดีเยี่ยม	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. การวางแผนบูรณาการเทคโนโลยี	วางแผนได้ครบถ้วน ชัดเจน และเหมาะสม	วางแผนได้ดี	วางแผนได้ปานกลาง	วางแผนได้บางส่วน	วางแผนไม่เหมาะสม
2. การเชื่อมโยงกับ Active Learning	เชื่อมโยงได้อย่างชัดเจนรูปธรรม	เชื่อมโยงได้ดี	เชื่อมโยงได้ปานกลาง	เชื่อมโยงได้เล็กน้อย	ไม่เชื่อมโยง
3. การกำหนดบทบาทผู้เรียน	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน	ส่งเสริมได้ดี	ส่งเสริมได้ปานกลาง	ส่งเสริมได้น้อย	ไม่ส่งเสริม
4. การวัดและประเมินผล	กำหนดวิธีประเมินได้ครบถ้วนและสอดคล้อง	กำหนดได้เหมาะสม	กำหนดได้ปานกลาง	กำหนดได้บางส่วน	ไม่สอดคล้อง

เกณฑ์การแปลผลคะแนน

คะแนนรวม	ระดับคุณภาพ
18–20 คะแนน	ดีเยี่ยม
15–17 คะแนน	ดีมาก
11–14 คะแนน	ดี
6–10 คะแนน	พอใช้
1–5 คะแนน	ควรปรับปรุง

หน่วยที่ 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก (2 ชั่วโมง)

1. สาระสำคัญ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 อธิบายหลักการประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกได้
- 2.2 ออกแบบเครื่องมือประเมินที่หลากหลายได้
- 2.3 ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพได้
- 2.4 นำผลการประเมินไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้

3. เวลา 2 ชั่วโมง

3.1 ครูออกแบบการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการประเมินตามสภาพจริง ผลงาน ชิ้นงาน และการปฏิบัติจริง ครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

3.2 ครูประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่องระหว่างการจัดการเรียนรู้ และให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียนได้ทันทีเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้

3.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองและประเมินเพื่อนอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาทักษะการสะท้อนคิดและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน

3.4 ครูใช้เกณฑ์การประเมินอิงมาตรฐานที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งทักษะกระบวนการคิด การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง

3.5 ครูนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ สะท้อนคิด และปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้

4. กิจกรรมการอบรม

- 4.1 ศึกษาหลักการประเมิน Authentic Assessment
- 4.2 Workshop การสร้าง Rubric และเครื่องมือประเมิน

4.3 ฝึกการให้ Feedback

4.4 สะท้อนผลและปรับปรุงเครื่องมือ

5. สื่อประกอบการอบรม

5.1 ใบงานที่ 5.1 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

5.2 ใบงานที่ 5.2 การออกแบบการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

5.3 ใบงานที่ 5.3 การวิเคราะห์ผลการประเมินและวางแผนพัฒนาผู้เรียน

6. วิธีการประเมิน

6.1 แบบทดสอบก่อนและหลังอบรม

6.2 ประเมินเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สร้างขึ้น

6.3 สังเกตการฝึกปฏิบัติ

6.4 ประเมินการนำเสนอและสะท้อนคิด

ใบงานที่ 5.1

การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมเลือก หน่วยการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 1 กิจกรรม ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง จากนั้นออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดเครื่องมือและเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสม พร้อมทั้งเสนอแนวทางการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง แล้วบันทึกผลการวิเคราะห์ลงในตารางต่อไปนี้

รายการ	รายละเอียด
1. ชื่อกิจกรรม/หน่วยการเรียนรู้	
2. เครื่องมือวัดและประเมินผลที่เลือกใช้	
3. เกณฑ์การประเมิน (Rubric) และแนวทางการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)	
4. การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	

หมายเหตุ: ผู้เข้าอบรมสามารถออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลได้หลากหลายรูปแบบ เช่น แบบประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินชิ้นงาน (Rubric) แบบทดสอบ แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) หรือเครื่องมือประเมินในรูปแบบดิจิทัล ตามความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และบริบทของผู้เรียน

ตารางประเมินผลงานแบบรูบริก (Rubric Scoring)

ประเด็นการประเมิน	5 ดีเยี่ยม	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล	เครื่องมือมีความตรงตามจุดประสงค์ ครอบคลุม ตัวชี้วัด มีความถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผล	เครื่องมือมีคุณภาพและสอดคล้องกับจุดประสงค์ เป็นส่วนใหญ่	เครื่องมือมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง	เครื่องมือยังมีข้อบกพร่องหลายประการ	เครื่องมือไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์
2. การกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubric)	กำหนดเกณฑ์การประเมินได้ชัดเจน ครบถ้วน สามารถนำไปใช้ประเมินได้จริง	กำหนดเกณฑ์ได้เหมาะสม เป็นส่วนใหญ่	กำหนดเกณฑ์ได้บางส่วน	เกณฑ์ยังไม่ชัดเจน	ไม่สามารถกำหนดเกณฑ์ได้
3. การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)	ให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ ชัดเจน นำไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้ อย่างเป็นรูปธรรม	ให้ข้อมูลป้อนกลับได้เหมาะสม	ให้ข้อมูลป้อนกลับได้ในระดับปานกลาง	ให้ข้อมูลป้อนกลับได้เพียงบางส่วน	ไม่สามารถให้ข้อมูลป้อนกลับได้
4. การวิเคราะห์และใช้ผลการประเมิน	วิเคราะห์ผลการประเมินและนำผลไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ	วิเคราะห์และนำผลไปใช้ได้ เป็นส่วนใหญ่	วิเคราะห์ได้ แต่ยังไม่ครบถ้วน	วิเคราะห์ได้เพียงบางส่วน	ไม่สามารถวิเคราะห์และใช้ผลการประเมินได้

เกณฑ์การแปลผลคะแนน

คะแนนรวม	ระดับคุณภาพ
18–20 คะแนน	ดีเยี่ยม
15–17 คะแนน	ดีมาก
11–14 คะแนน	ดี
6–10 คะแนน	พอใช้
1–5 คะแนน	ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 5.2

การออกแบบการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมเลือกกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จำนวน 1 กิจกรรม จากนั้น ออกแบบการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่สามารถสะท้อนความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด และคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน โดยกำหนดภาระงาน (Task) หลักฐาน การเรียนรู้ วิธีการประเมิน และแนวทางการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

รายการ	รายละเอียด
1. ชื่อกิจกรรม/หน่วยการเรียนรู้	
2. ภาระงานหรือชิ้นงานที่มอบหมาย	
3. หลักฐานการเรียนรู้ที่ใช้ประเมิน	
4. วิธีการประเมินตามสภาพจริง	
5. คุณลักษณะหรือสมรรถนะที่ต้องการประเมิน	
6. แนวทางการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน	
7. การนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียน	

เกณฑ์การแปลผลคะแนน

คะแนนรวม	ระดับคุณภาพ
18–20 คะแนน	ดีเยี่ยม
15–17 คะแนน	ดีมาก
11–14 คะแนน	ดี
6–10 คะแนน	พอใช้
1–5 คะแนน	ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 5.3

การวิเคราะห์ผลการประเมินและวางแผนพัฒนาผู้เรียน

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมนำผลการประเมินจากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) วิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และแนวทางส่งเสริมผู้เรียนรายบุคคลหรือรายกลุ่ม พร้อมจัดทำแผนการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมิน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

รายการ	รายละเอียด
1. ชื่อกิจกรรม/หน่วยการเรียนรู้	
2. ผลการประเมินที่ได้รับ	
3. จุดเด่นของผู้เรียน	
4. จุดที่ควรพัฒนา	
5. แนวทางช่วยเหลือหรือส่งเสริมผู้เรียน	
6. แผนการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครู	
7. ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังการพัฒนา	

ตารางประเมินผลงานแบบรูบริก (Rubric Scoring)

ประเด็นการประเมิน	5 ดีเยี่ยม	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. การวิเคราะห์ผลการประเมิน	วิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อมโยงกับสภาพจริง	วิเคราะห์ได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่	วิเคราะห์ได้ในระดับปานกลาง	วิเคราะห์ได้เพียงบางส่วน	วิเคราะห์ข้อมูลไม่ถูกต้อง
2. การวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา	สะท้อนข้อมูลผู้เรียนได้ชัดเจนและเป็นระบบ	สะท้อนข้อมูลได้ดี	สะท้อนข้อมูลได้ปานกลาง	สะท้อนข้อมูลได้บางส่วน	ไม่สามารถวิเคราะห์ได้
3. การวางแผนพัฒนาผู้เรียน	วางแผนพัฒนาได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม และนำไปปฏิบัติได้จริง	วางแผนได้เหมาะสม	วางแผนได้ระดับปานกลาง	วางแผนได้บางส่วน	ไม่มีแผนพัฒนา
4. การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุงการสอน	ใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการสอนได้อย่างเป็นระบบ	ใช้ข้อมูลได้เหมาะสม	ใช้ข้อมูลได้ปานกลาง	ใช้ข้อมูลได้บางส่วน	ไม่สามารถใช้ข้อมูลได้

หน่วยที่ 6 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครู (2 ชั่วโมง)

1. สาระสำคัญ

การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพของครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศที่มีคุณภาพต้องเริ่มจากการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และเครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทของครูแต่ละคน รวมทั้งใช้เทคนิคการนิเทศที่หลากหลาย เช่น การสังเกตการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การให้คำปรึกษา การสาธิตการสอน และการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา สะท้อนคิด และพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูสามารถนำผลการนิเทศและข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้และพัฒนการสอนได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์

เมื่อสิ้นสุดการอบรม ผู้เข้าอบรมสามารถ

- 2.1 อธิบายหลักการ แนวคิด และกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างถูกต้อง
- 2.2 วางแผนและดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เทคนิคที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของครูได้
- 2.3 ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ที่สร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.4 ส่งเสริมและใช้กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างต่อเนื่อง

3. เวลา 2 ชั่วโมง

3.1 ผู้บริหารหรือผู้นิเทศวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และเครื่องมือนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครูแต่ละคน

3.2 ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศโดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย เช่น การสังเกตการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การให้คำปรึกษาและการสาธิตการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

3.3 ผู้นิเทศให้ข้อมูลป้อนกลับที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์แก่ครูหลังการนิเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมพลัง

3.4 สถานศึกษาจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิด และพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

3.5 ครูนำผลจากการนิเทศและการสะท้อนคิดใน PLC ไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพสูงขึ้นในรอบถัดไปอย่างต่อเนื่อง

4. กิจกรรมการอบรม

4.1 กิจกรรมที่ 1 ศึกษาแนวคิดและกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

- 1) ศึกษาแนวคิด หลักการ และรูปแบบการนิเทศ
- 2) วิเคราะห์บทบาทของผู้บริหาร ผู้นิเทศ และครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 3) อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์การนิเทศในสถานศึกษา

4.2 กิจกรรมที่ 2 Workshop การวางแผนและฝึกปฏิบัติการนิเทศ

- 1) ฝึกออกแบบแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 2) ฝึกใช้เครื่องมือการนิเทศ เช่น แบบสังเกตการสอน แบบบันทึกการเยี่ยมชั้นเรียน
- 3) จำลองสถานการณ์การนิเทศ การสังเกตการสอน และการให้ข้อมูลป้อนกลับ

4.3 กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

- 1) ศึกษากระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้
- 2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกัน
- 3) กำหนดแนวทางการนำผลการนิเทศและ PLC ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้

4.3 กิจกรรมที่ 4 สรุปผลและจัดทำแผนพัฒนาตนเอง

- 1) สะท้อนผลการเรียนรู้จากการอบรม
- 2) จัดทำแผนพัฒนาการนิเทศและการจัดการเรียนรู้ของตนเอง
- 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาหลังการอบรม

5. สื่อประกอบการอบรม

5.1 ใบงานที่ 6.1 การวางแผนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

5.2 ใบงานที่ 6.2 การสังเกตชั้นเรียนและวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

5.3 ใบงานที่ 6.3 การสรุปผลการนิเทศและออกแบบแนวทางพัฒนาครูด้วยกระบวนการ PLC

6. วิธีการประเมิน

6.1 ประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม (Pre-test / Post-test)

- 6.2 ประเมินผลงานการจัดทำแผนการนิเทศและเครื่องมือการนิเทศ
- 6.3 สังเกตพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติ
- 6.4 ประเมินการให้ข้อมูลป้อนกลับและการสะท้อนผลการเรียนรู้
- 6.5 ประเมินแผนพัฒนาตนเองและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

ใบงานที่ 6.1

การวางแผนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมเลือก กลุ่มสาระการเรียนรู้หรือครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 1 ราย แล้ว
ออกแบบแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยกำหนดแนวทางการใช้
เครื่องมือและกระบวนการนิเทศที่เหมาะสม พร้อมเสนอแนวทางการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)
และการนำผลการนิเทศร่วมกับกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning
Community : PLC) ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง แล้วบันทึกผลการ
วิเคราะห์ลงในตารางต่อไปนี้

รายการ	รายละเอียด
1. แผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้	
2. เครื่องมือและกระบวนการนิเทศที่เลือกใช้	
3. แนวทางการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และการสะท้อนผลการนิเทศ	
4. การนำผลการนิเทศและกระบวนการ PLC ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	

ตารางประเมินผลงานแบบรูบริก (Rubric Scoring)

ประเด็นการประเมิน	5 ดีเยี่ยม	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. การจัดทำแผนการนิเทศ	แผนการนิเทศมีองค์ประกอบครบถ้วนเป็นระบบ สอดคล้องกับบริบทและหลักการนิเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	แผนมีความสมบูรณ์และเหมาะสมเป็นส่วนใหญ่	แผนมีองค์ประกอบเพียงพอแต่ยังต้องปรับปรุงบางส่วน	แผนยังไม่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ	แผนไม่สมบูรณ์หรือไม่สามารถนำไปใช้ได้
2. การใช้เครื่องมือและกระบวนการนิเทศ	ใช้เครื่องมือและดำเนินกระบวนการนิเทศได้ถูกต้อง เหมาะสม และครบทุกขั้นตอน	ใช้เครื่องมือได้ถูกต้องเกือบทั้งหมด	ใช้เครื่องมือได้ในระดับปานกลาง	ใช้เครื่องมือได้เพียงบางส่วน	ใช้เครื่องมือไม่ถูกต้อง
3. การให้ข้อมูลป้อนกลับและการสะท้อนผล	ให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ มีหลักฐานอ้างอิง และสามารถเสนอแนวทางพัฒนาได้อย่างชัดเจน	ให้ข้อมูลป้อนกลับได้เหมาะสมและเป็นประโยชน์	ให้ข้อมูลป้อนกลับได้ในระดับปานกลาง	ให้ข้อมูลป้อนกลับได้เพียงบางส่วน	ไม่สามารถให้ข้อมูลป้อนกลับได้
4. การประยุกต์ใช้ผลการนิเทศและ PLC	สามารถนำผลการนิเทศและกระบวนการ PLC ไปวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง	นำผลไปใช้พัฒนาได้เป็นส่วนใหญ่	นำผลไปใช้ได้บางส่วน	นำผลไปใช้ได้จำกัด	ไม่สามารถนำผลไปใช้พัฒนาได้

เกณฑ์การแปลผลคะแนน

คะแนนรวม	ระดับคุณภาพ
18–20 คะแนน	ดีเยี่ยม
15–17 คะแนน	ดีมาก
11–14 คะแนน	ดี
6–10 คะแนน	พอใช้
1–5 คะแนน	ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 6.2

การสังเกตชั้นเรียนและวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมเลือกครูผู้สอนหรือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 กิจกรรม จากนั้น สังเกตชั้นเรียนและวิเคราะห์พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning โดยพิจารณา บทบาทของครู บทบาทของผู้เรียน การใช้สื่อและเทคโนโลยี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ บรรยากาศในชั้นเรียน พร้อมสรุปประเด็น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนา คุณภาพการจัดการเรียนรู้

รายการ	รายละเอียด
1. ชื่อครูผู้สอน/กิจกรรมที่สังเกต	
2. พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่พบ	
3. พฤติกรรมมีส่วนร่วมของผู้เรียน	
4. การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	
5. จุดเด่นของการจัดการเรียนรู้	
6. จุดที่ควรพัฒนา	
7. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา	

ตารางประเมินผลงานแบบรูบริก (Rubric Scoring)

เกณฑ์การประเมิน	4 ดีเยี่ยม	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. การบันทึกข้อมูลการสังเกตชั้นเรียน	บันทึกข้อมูลครบถ้วน ถูกต้อง ชัดเจน และสะท้อนสภาพจริง	บันทึกข้อมูลค่อนข้างครบถ้วน	บันทึกข้อมูลบางส่วน ขาดรายละเอียด	บันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน ไม่สะท้อนสภาพจริง
2. การวิเคราะห์บทบาทครูตามแนว Active Learning	วิเคราะห์ได้ลึกซึ้ง เชื่อมโยงหลักการ Active Learning อย่างชัดเจน	วิเคราะห์ได้ถูกต้องและสอดคล้องกับหลักการ	วิเคราะห์ได้บางส่วน ยังขาดความชัดเจน	วิเคราะห์ไม่สอดคล้องกับหลักการ
3. การวิเคราะห์บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	วิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียนได้ครอบคลุมและชัดเจน	วิเคราะห์ได้ถูกต้องในระดับดี	วิเคราะห์ได้เพียงบางประเด็น	วิเคราะห์ไม่ชัดเจนหรือไม่ตรงประเด็น

เกณฑ์การประเมิน	4 ดีเยี่ยม	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
4. การวิเคราะห์การใช้สื่อเทคโนโลยี	วิเคราะห์ได้ครบถ้วน พร้อมเสนอแนวทางพัฒนา	วิเคราะห์ได้ถูกต้องและเหมาะสม	วิเคราะห์ได้บางส่วน	วิเคราะห์ไม่ชัดเจน
5. การสรุปจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะ	สรุปได้ครบถ้วน เป็นระบบ และมีข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์	สรุปได้ครบถ้วน มีข้อเสนอแนะที่น่าไปใช้ได้	สรุปได้บางส่วน ข้อเสนอแนะยังไม่ชัดเจน	สรุปไม่ครบถ้วน หรือไม่มีข้อเสนอแนะ

การแปลผลคะแนน

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 – 20 คะแนน	ดีเยี่ยม
13 – 16 คะแนน	ดี
9 – 12 คะแนน	พอใช้
5 – 8 คะแนน	ควรปรับปรุง

ใบงานที่ 6.3

การสรุปผลการนิเทศและออกแบบแนวทางพัฒนาครูด้วยกระบวนการ PLC

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมนำข้อมูลจากการนิเทศและการสังเกตชั้นเรียนมาวิเคราะห์ร่วมกับครูผู้สอนผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เพื่อค้นหาประเด็นพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และกำหนดแนวทางติดตามผลอย่างต่อเนื่อง โดยบันทึกผลลงในตารางต่อไปนี้

รายการ	รายละเอียด
1. ประเด็นที่ค้นพบจากการนิเทศ	ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอนและใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ได้เหมาะสม แต่ยังพบว่าผู้เรียนบางส่วนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้น้อย การใช้คำถามกระตุ้นการคิดขั้นสูงยังมีไม่มาก และการวัดผลระหว่างเรียนยังไม่หลากหลาย

รายการ	รายละเอียด
2. ปัญหาหรือความต้องการพัฒนา	1) พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 2) เพิ่มเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ 3) พัฒนาการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคน
3. แนวทางแก้ไขหรือพัฒนา	1) ศึกษาตัวอย่างการจัดกิจกรรม Active Learning 2) ออกแบบกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติและการทำงานกลุ่ม 3) พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น Rubric, Checklist และแบบสังเกตพฤติกรรม 4) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู
4. กิจกรรม PLC ที่จะดำเนินการ	1) ประชุม PLC วิเคราะห์ผลการนิเทศร่วมกัน 2) แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 3) ร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4) ทดลองใช้ในชั้นเรียน (Lesson Study) 5) สะท้อนผลและปรับปรุงการสอนร่วมกัน
5. ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้อง	ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับการนิเทศ ครูพี่เลี้ยง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และคณะกรรมการ PLC
6. ระยะเวลาดำเนินงาน	ภายในภาคเรียนที่ 1 ระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยดำเนินกิจกรรม PLC สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
7. วิธีการติดตามและประเมินผล	1) นิเทศติดตามการสอนในชั้นเรียน 2) สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประเมิน 4) สัมภาษณ์และสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครู 5) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการพัฒนา
8. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	1) ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมและกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 4) เกิดวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ตารางประเมินผลงานแบบรูบริก (Rubric Scoring)

ประเด็นการประเมิน	5 ดีเยี่ยม	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
1. การวิเคราะห์ผลการนิเทศ	วิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นระบบ	วิเคราะห์ได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่	วิเคราะห์ได้ระดับปานกลาง	วิเคราะห์ได้บางส่วน	วิเคราะห์ไม่ถูกต้อง
2. การกำหนดแนวทางพัฒนา	กำหนดแนวทางพัฒนาได้ชัดเจน	กำหนดแนวทางได้เหมาะสม	กำหนดแนวทางได้ปานกลาง	กำหนดแนวทางได้บางส่วน	ไม่สามารถกำหนดแนวทางได้

ประเด็นการประเมิน	5 ดีเยี่ยม	4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
	เป็นรูปธรรม และ สอดคล้องกับปัญหา				
3. การออกแบบกิจกรรม PLC	ออกแบบกิจกรรม PLC ได้เหมาะสม และนำไปใช้ได้จริง	ออกแบบได้ดี	ออกแบบได้ระดับปานกลาง	ออกแบบได้บางส่วน	ไม่สามารถออกแบบได้
4. การติดตามและประเมินผล การพัฒนา	มีระบบติดตามและ ประเมินผลชัดเจน ต่อเนื่อง และวัดผล ได้	มีการติดตามผลที่ เหมาะสม	มีการติดตามผลระดับปานกลาง	ติดตามผลได้บางส่วน	ไม่มีการติดตามผล

การแปลผลคะแนน

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 – 20 คะแนน	ดีเยี่ยม
13 – 16 คะแนน	ดี
9 – 12 คะแนน	พอใช้
5 – 8 คะแนน	ควรปรับปรุง

4) กระบวนการของรูปแบบ

การดำเนินงานของรูปแบบใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมควบคู่กับวงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย

4.1 การวางแผน (Plan) ร่วมวิเคราะห์บริบท กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวางแผนการดำเนินงาน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ

4.1.1 การร่วมวางแผน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนร่วมกันวางแผนเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียน คือ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการขององค์กร มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร มีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการจัดตั้งทีมงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ทรัพยากรขององค์กร

4.1.2 การร่วมตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ร่วมกันในการตัดสินใจเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียน คือ มีส่วนร่วมในการระบุปัญหา และความต้องการในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการประชุมอย่างเปิดเผย มีส่วนร่วมในการใช้ความเชี่ยวชาญช่วยตัดสินใจเรื่องสำคัญ มีส่วนร่วมในการประเมินทางเลือกและหาแนวทางแก้ปัญหา มีส่วนร่วมในการใช้อำนาจในการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน มีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลงและฉันทามติในองค์กร

4.2 การปฏิบัติตามแผน (Do) ดำเนินการพัฒนาครูและจัดการเรียนรู้เชิงรุก พร้อมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามแผนที่วางไว้ โดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ

4.2.1 การร่วมดำเนินการและปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ร่วมกันการดำเนินการในการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมการสื่อสารและชี้แจงการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในการได้รับมอบหมายและแจกจ่ายงานตามความเชี่ยวชาญ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือการดำเนินงานของผู้อื่นมีส่วนร่วมในการประสานงานและเชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาและสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน

4.3 การตรวจสอบ (Check) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลการดำเนินงาน ทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามแผนที่วางไว้ โดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ

4.3.1 การร่วมติดตามและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ร่วมกันการดำเนินการในการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมิน มีส่วนร่วมในการติดตามและควบคุมความก้าวหน้าของงาน มีส่วนร่วมในการเปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายที่กำหนด มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข มีส่วนร่วมในการประเมินผลแบบบูรณาการทุกด้าน และมีส่วนร่วมในการรายงานและสื่อสารผลการประเมิน

4.4 การปรับปรุงพัฒนา (Act) นำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนา และขยายผลสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามแผนที่วางไว้ โดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ

4.4.1 ร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนร่วมกันดำเนินการในการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลงานทั้งที่ดีและไม่ดีของงาน มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนทรัพยากรและความร่วมมือแก่งานต่าง ๆ มีส่วนร่วมในความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันต่อผลงานขององค์กร มีส่วนร่วมในการได้รับรู้และแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์และร่วมชื่นชมความสำเร็จอย่างเป็นธรรมชาติ

5) การวัดและประเมินผล

5.1 ประเมินความรู้ความเข้าใจการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

5.2 ประเมินสภาพการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนใน

5.3 ประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียน

6) เงื่อนไขความสำเร็จ

6.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความเข้าใจร่วมและยอมรับแนวทางของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

6.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

6.3 การจัดการทรัพยากรและการสนับสนุนอย่างเพียงพอการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมครอบคลุมทั้งด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ และบุคลากรถือเป็นแรงหนุนสำคัญของการดำเนินงาน

6.4 ระบบติดตาม ประเมินผล และการสะท้อนกลับที่มีคุณภาพ

6.5 ภาวะผู้นำและการสื่อสารภายในองค์กร

2.2 วิธีดำเนินการตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ปฏิทินการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

กิจกรรม	วิธีดำเนินการ	เป้าหมาย	ระยะเวลา ดำเนินการ
องค์ประกอบที่ 1 หลักการและ เหตุผล และ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์	ประชุมผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้แทน สถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและ กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ร่วมกัน	ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และ ผู้บริหารสถานศึกษา มี ความเข้าใจในรูปแบบ และแนวทางการ ดำเนินงาน	ตุลาคม 2567
องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาของรูปแบบ	แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน วิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการ และ กำหนดบทบาทหน้าที่ของ ผู้เกี่ยวข้อง	มีแผนปฏิบัติการและ คณะกรรมการ ดำเนินงานในทุก สถานศึกษา	พฤศจิกายน 2567
องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการของ รูปแบบ	ดำเนินการพัฒนาผู้บริหารและ ครู จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้าน Active Learning ส่งเสริมการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การนิเทศภายใน และ PLC	ครูสามารถจัดการเรียนรู้ เชิงรุกได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และ สถานศึกษาดำเนินงาน ตามรูปแบบ	ธันวาคม 2567 – สิงหาคม 2568
องค์ประกอบที่ 5 การวัดและ ประเมินผล	นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการ ดำเนินงาน สังเกตการจัดการ เรียนรู้ ตรวจสอบการสอน ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และสรุปผลการดำเนินงาน	ได้สารสนเทศเพื่อใช้ใน การพัฒนาการบริหาร และการจัดการเรียนรู้	มกราคม – กันยายน 2569

กิจกรรม	วิธีดำเนินการ	เป้าหมาย	ระยะเวลา ดำเนินการ
องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไข ความสำเร็จ	ประชุมสะท้อนผล (Reflection) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน PLC สรุปผลการดำเนินงาน เผยแพร่ ผลการดำเนินงานและแนว ปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) พร้อมวางแผนพัฒนา ต่อเนื่อง	สถานศึกษามีแนวปฏิบัติ ที่ดีและสามารถขยาย ผลได้อย่างต่อเนื่องและ ยั่งยืน	กันยายน 2569

ตอนที่ 3

การดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3.1 แนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบ

การดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นการนำรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม (Participatory Management) และการบริหารคุณภาพตามวงจรเดมมิง (PDCA : Plan-Do-Check-Act) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และภาคีเครือข่าย ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน

การดำเนินงานมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ทำงาน ร่วมกัน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

การดำเนินงานแบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) การวัดและประเมินผล 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

3.2 ขั้นตอนการดำเนินงานตามรูปแบบ

การดำเนินงานใช้กระบวนการบริหารคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan : P) เป็นขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินงาน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและกำหนดทิศทางการดำเนินงาน

กิจกรรม

1. ศึกษานโยบาย จุดเน้น และแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. วิเคราะห์บริบทและสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา (SWOT Analysis)
3. ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
5. กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด
6. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
7. จัดเตรียมงบประมาณ สื่อ และทรัพยากร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีแผนดำเนินงานที่ชัดเจน
2. ทุกฝ่ายเข้าใจบทบาทหน้าที่
3. มีเป้าหมายร่วมกัน

ขั้นที่ 2 การดำเนินงาน (Do : D) เป็นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

กิจกรรม

- 4.9 พัฒนาผู้บริหาร โดยอบรมภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศแบบ Coaching
- 4.10 พัฒนาครู โดยอบรม Active Learning ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
- 4.11 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ครูดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ Problem-based Learning Project-based Learning STEM Education Cooperative Learning Inquiry-based Learning Game-based Learning
- 4.12 นิเทศภายใน ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสังเกตชั้นเรียน Coaching Mentoring Lesson Study
- 4.13 PLC ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ผลการเรียน พัฒนานวัตกรรมสะท้อนผลการสอน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วม
3. เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check : C) เป็นการติดตามและประเมินผล

กิจกรรม

1. นิเทศติดตาม
2. ตรวจสอบการสอน

3. สังเกตการจัดการเรียนรู้
4. ประเมินสมรรถนะครู
5. ประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน
6. ประเมินความพึงพอใจ
7. สรุปผลการดำเนินงาน

เครื่องมือ

1. แบบนิเทศ
2. แบบสังเกตชั้นเรียน
3. แบบประเมิน Active Learning
4. แบบสอบถาม
5. แบบสัมภาษณ์
6. แบบประเมินความพึงพอใจ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สารสนเทศในการพัฒนา
2. ทราบจุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุง

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงพัฒนา (Act : A) นำผลการประเมินมาพัฒนา

กิจกรรม

1. ประชุมสะท้อนผล (Reflection)
2. วิเคราะห์ผลการประเมิน
3. ปรับปรุงแผนดำเนินงาน
4. พัฒนาศักยภาพครูเพิ่มเติม
5. ขยายผล Best Practice
6. จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน
7. วางแผนปีการศึกษาถัดไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. มีนวัตกรรมที่สามารถขยายผลได้
3. คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น

3.3 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ นิเทศติดตาม ประเมินผล ขยายผล
- 2) ศึกษาพิเศษ ให้คำปรึกษา Coaching นิเทศ ติดตามผล
- 3) ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารจัดการ สนับสนุนครู สร้าง PLC นิเทศภายใน
- 4) ครู จัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาสื่อ วัดและประเมินผล วิจัยในชั้นเรียน
- 5) ผู้ปกครอง สนับสนุนการเรียนรู้ ติดตามพัฒนาการ ร่วมกิจกรรมโรงเรียน
- 6) คณะกรรมการสถานศึกษา สนับสนุนการดำเนินงาน ให้ข้อเสนอแนะ ระดมทรัพยากร
- 7) ชุมชนและภาคีเครือข่าย สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนวิทยากร สนับสนุนงบประมาณ ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4 ปฏิทินการดำเนินงาน

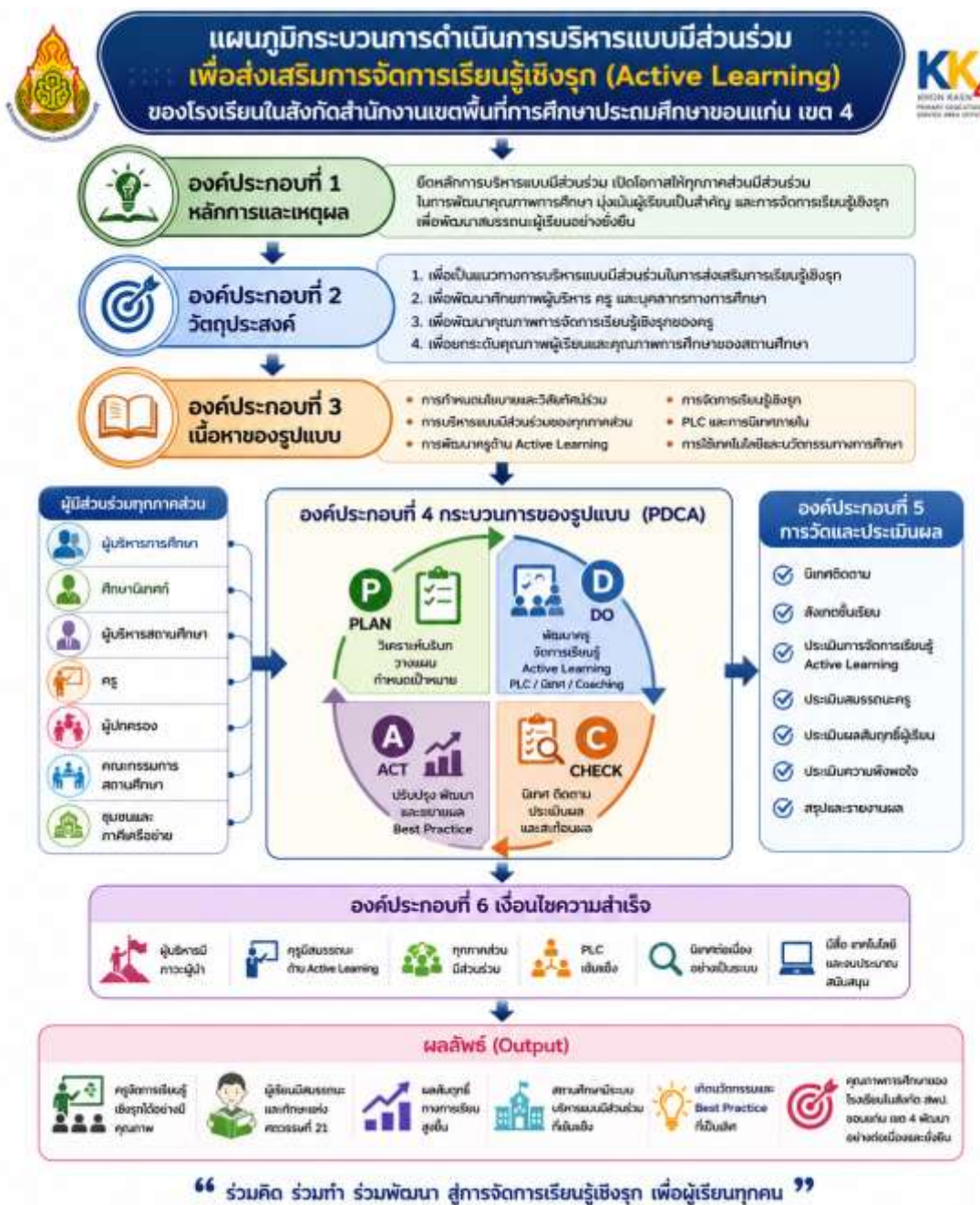
กิจกรรม	วิธีดำเนินงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลา
ประชุมสร้างความเข้าใจ	ประชุมผู้บริหารและศึกษาพิเศษ	ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจรูปแบบ	ตุลาคม
แต่งตั้งคณะกรรมการ	แต่งตั้งคณะทำงาน	มีคณะกรรมการครบทุกโรงเรียน	ตุลาคม
วิเคราะห์บริบท	SWOT และข้อมูลพื้นฐาน	ได้สารสนเทศในการวางแผน	พฤศจิกายน
จัดทำแผนปฏิบัติการ	ประชุมเชิงปฏิบัติการ	ทุกโรงเรียนมีแผน	พฤศจิกายน
อบรม Active Learning	อบรมเชิงปฏิบัติการ	ครูได้รับการพัฒนา	ธันวาคม
จัดกิจกรรม Active Learning	นำแผนสู่การปฏิบัติ	ผู้เรียนได้รับการพัฒนา	ธันวาคม-กันยายน
นิเทศภายใน	Coaching / PLC	พัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง	ทุกเดือน
นิเทศติดตาม	เขตพื้นที่นิเทศ	ติดตามคุณภาพ	ภาคเรียนละ 2 ครั้ง
ประเมินผล	ประเมินทุกด้าน	ได้ข้อมูลสารสนเทศ	สิงหาคม-กันยายน
สรุปและขยายผล	Reflection และ Best Practice	พัฒนาต่อเนื่อง	กันยายน

3.5 ปัจจัยความสำเร็จ

- 1) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ
- 2) ครูมีความรู้ด้าน Active Learning
- 3) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม
- 4) มีระบบนิเทศภายในที่เข้มแข็ง
- 5) มี PLC อย่างต่อเนื่อง
- 6) มีทรัพยากรและเทคโนโลยีเพียงพอ
- 7) มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
- 8) นำผลการประเมินไปปรับปรุงตามวงจร PDCA

3.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สถานศึกษามีระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ
- 2) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการและสามารถขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเป็นระบบ
- 3) ครูสามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีคุณภาพ
- 4) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะสำคัญ และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สูงขึ้น
- 5) ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 6) สถานศึกษามีระบบการนิเทศภายในและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่เข้มแข็ง
- 7) เกิดนวัตกรรมและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่สามารถขยายผลสู่โรงเรียนอื่นในสังกัด
- 8) คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

ภาพที่ 2 แผนภูมิการดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ตอนที่ 4

แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการก้าวสู่สังคมฐานความรู้และนวัตกรรม จำเป็นต้องปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทโลก การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จึงมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้รับความรู้เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ ผ่านการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อน Active Learning ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน จำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับการปรับระบบบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน มีส่วนร่วมในการร่วมคิด วางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จึงพัฒนาขึ้นบนฐานคิดเชิงระบบและบริบทของพื้นที่ เพื่อเป็นกรอบเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาสมรรถนะครู ส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พัฒนาระบบนิเทศติดตามเชิงสร้างสรรค์ และเชื่อมโยงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้ การนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องกำหนดแนวทางดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ระบบสารสนเทศ และระบบติดตามประเมินผลให้มีความชัดเจน เชื่อมโยง และเป็นระบบ เพื่อให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียนและความยั่งยืนของสถานศึกษา

4.1 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง

การขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการประสานงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

4.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุนและกำกับดูแลระดับเขตพื้นที่ โดยกำหนดทิศทางเชิงนโยบาย และสร้างระบบสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเหมาะสมกับบริบท ประกอบด้วย

- 1) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และจุดเน้นด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
- 2) พัฒนากลไกสนับสนุนและระบบพี่เลี้ยงทางวิชาการ เพื่อช่วยให้สถานศึกษานำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ได้อย่างยืดหยุ่น
- 3) พัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาผ่านการอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศ และการโค้ช
- 4) ส่งเสริมเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ระหว่างสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้
- 5) พัฒนาระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเชิงพัฒนา โดยมุ่งให้ข้อมูลสะท้อนกลับและการสนับสนุนเพื่อการปรับปรุงงาน
- 6) ส่งเสริมการจัดการความรู้ การถอดบทเรียน และการเผยแพร่แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อขยายผลการพัฒนา
- 7) พัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน ติดตาม และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา

ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการและผู้นำการเปลี่ยนแปลง รับผิดชอบการนำนโยบายและรูปแบบสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

- 1) กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม เป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเชื่อมโยงแนวคิด Active Learning กับบริบทของสถานศึกษา
- 2) บูรณาการรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี พร้อมกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน
- 3) สร้างระบบและบรรยากาศการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงานอย่างโปร่งใส
- 4) บริหารและจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 5) พัฒนาระบบนิเทศภายในและการโค้ชเชิงกัลยาณมิตร โดยใช้การสังเกตชั้นเรียนและข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้
- 6) ส่งเสริมและมีส่วนร่วมในกระบวนการ PLC เพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้
- 7) สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การทดลองนวัตกรรม และสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากร

4.1.3 ครูผู้สอน

ทำหน้าที่เป็นผู้ขับเคลื่อนรูปแบบสู่การปฏิบัติในระดับห้องเรียน และเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โดยมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสมรรถนะของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นฐานในการออกแบบการเรียนรู้
- 2) ออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเลือกใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและโครงงานเป็นฐาน
- 3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการลงมือปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน
- 4) เลือกใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสมกับความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
- 5) วัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ครอบคลุมความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน
- 6) เข้าร่วมและขับเคลื่อนกระบวนการ PLC เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ แลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนรู้ และร่วมพัฒนาผู้เรียน
- 7) ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อศึกษาปัญหา พัฒนานวัตกรรม และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์
- 8) ให้ข้อมูลสะท้อนกลับและดูแลช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคล พร้อมเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม

4.1.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทำหน้าที่เป็นกลไกการมีส่วนร่วมและการกำกับดูแลของภาคประชาชน โดยเชื่อมโยงสถานศึกษากับชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีบทบาทสำคัญ ดังนี้

- 1) ร่วมวิเคราะห์ เสนอแนะ และให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
- 2) สนับสนุนการระดมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญ และเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้
- 3) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ต่อผู้บริหารในการแก้ไขปัญหาและบริหารความเสี่ยง
- 4) ร่วมกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมายและตัวชี้วัดของสถานศึกษา

5) ทำหน้าที่เชื่อมโยงและสร้างความเข้าใจระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างการยอมรับและการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4.1.5 ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย

ทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงทรัพยากร ประสพการณ์ และบริบทของชุมชนเข้าสู่การพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1) ส่งเสริมและจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ติดตามพัฒนาการ และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2) เป็นแหล่งเรียนรู้ วิทยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์จริงและบริบทของชุมชน

3) สนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และการเป็นอาสาสมัครเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาสถานศึกษา

4) สะท้อนข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อใช้ประกอบการปรับปรุงการดำเนินงาน

5) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน และองค์กรภายนอก โดยร่วมพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมที่ใช่ปัญหาและบริบทจริงของชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้

4.2 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ให้เกิดผลอย่างเป็นระบบ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนที่มีความสัมพันธ์และเกื้อหนุนกันทั้งในระดับนโยบาย ระดับสถานศึกษา ระดับห้องเรียน และระดับชุมชน โดยสังเคราะห์เป็นปัจจัยสำคัญ 10 ประการ ดังนี้

4.2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ Active Learning สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ทางวิชาการที่ชัดเจน เป็นแบบอย่างในการพัฒนาวิชาชีพ ตัดสินใจบนฐานข้อมูล และจัดระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการทำงานของครู ทั้งด้านเวลา ทรัพยากร และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

4.2.2 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

การมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผล การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นอย่าง

แท้จริงจะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วม เพิ่มความร่วมมือ และสนับสนุนการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

4.2.3 ความรู้ ความเข้าใจ และสมรรถนะของครูผู้สอน

ครูเป็นผู้แปลงนโยบายและแนวคิดสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน จึงต้องมีความรู้ด้านเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้ มีความเข้าใจหลักการของ Active Learning และสามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูง การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน รวมทั้งสามารถใช้คำถาม การจัดการชั้นเรียน สื่อ และเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน

4.2.4 การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

PLC เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูบนฐานการปฏิบัติงานจริง โดยครูร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน ออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้ สังเกตชั้นเรียน แลกเปลี่ยนสะท้อนผล และปรับปรุงการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงาน PLC อย่างมีคุณภาพจะช่วยสร้างการเรียนรู้ร่วมกันและส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

4.2.5 ระบบการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษา

ระบบนิเทศเป็นกลไกสนับสนุนคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการนิเทศเชิงพัฒนา การให้คำปรึกษา และการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการมากกว่าการตรวจสอบ ผู้นิเทศควรใช้ข้อมูลจากการสังเกตชั้นเรียนและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นฐานในการให้ข้อมูลสะท้อนกลับที่ชัดเจน สร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้จริง

4.2.6 สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

สถานศึกษาต้องจัดให้มีสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน รวมถึงระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่เพียงพอและเข้าถึงได้ เพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ การทำงานร่วมกัน การสร้างสรรค์ชิ้นงาน และการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้ การเลือกใช้เทคโนโลยีควรมุ่งสนับสนุนเป้าหมายการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

4.2.7 ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์จำเป็นต้องมีระบบสารสนเทศที่ถูกต้อง ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และสามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจได้ โดยครอบคลุมข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะ พฤติกรรมและความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลการดำเนินงานของครูและสถานศึกษา ข้อมูลดังกล่าวช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางพัฒนา จัดสรรทรัพยากร และติดตามผลได้อย่างเหมาะสม

4.2.8 การสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย

ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายเป็นแหล่งทรัพยากรและทุนทางสังคมที่ช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุข

ศาสนสถาน สถาบันอุดมศึกษา ภาคเอกชน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง

4.2.9 วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (LO)

วัฒนธรรมองค์กรมีส่วนสำคัญต่อการสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาร่วมกันของ บุคลากร สถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา การเปิดรับความคิดเห็นที่หลากหลาย การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม และการพัฒนานวัตกรรม โดยสร้างบรรยากาศแห่งความ ไว้วางใจและความปลอดภัยทางวิชาชีพ เพื่อให้บุคลากรสามารถทดลอง ปรับปรุง และเรียนรู้จากการ ปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

4.2.10 การมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

การดำเนินงานทุกระดับควรมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของผู้เรียนเป็นเป้าหมาย สำคัญ โดยกำหนดผลลัพธ์และตัวชี้วัดที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด คุณลักษณะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ การติดตามและประเมินผล จึงควรพิจารณาจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน และนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้ปรับปรุงระบบบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยทั้ง 10 ประการมีลักษณะเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกันเป็นระบบ ตั้งแต่ ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนาครูและ PLC ระบบนิเทศ สื่อและเทคโนโลยี ระบบข้อมูลสารสนเทศ การสนับสนุนจากเครือข่าย และวัฒนธรรมองค์กร ไปจนถึงการมุ่งเน้นผลลัพธ์ ของผู้เรียน การบริหารจัดการที่สามารถบูรณาการปัจจัยดังกล่าวให้เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง จะช่วย สนับสนุนการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปสู่การปฏิบัติและการพัฒนาคุณภาพการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

4.3 การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

4.3.1 หลักการและเหตุผลของการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบ

การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นขั้นตอนสำคัญภายหลังการสังเคราะห์องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย และ ตัวชี้วัด ตลอดจนการพัฒนารูปแบบในขั้นตอนที่ผ่านมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำมาใช้กำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท มีความเป็นไปได้ และเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การนำรูปแบบไปใช้มิใช่เพียงการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด แต่เป็นกระบวนการบริหาร การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับทั้งระบบ ตั้งแต่การกำหนดนโยบายและทิศทางของสถานศึกษา การ

บริหารจัดการ การพัฒนาสมรรถนะครู การออกแบบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ตลอดจนการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย ดังนั้น การกำหนดแนวทางที่เหมาะสมจึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้เข้าใจ บริบท ปัจจัยสนับสนุน ข้อจำกัด และเงื่อนไขที่เอื้อต่อความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็น ประสบการณ์ การรับรู้ กระบวนการทำงาน และเงื่อนไขของความสำเร็จ โดยมุ่งศึกษาประเด็นสำคัญ ได้แก่ บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสม ปัจจัย สนับสนุน ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนเงื่อนไขที่เอื้อต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้เป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบให้มีความสมบูรณ์และสามารถประยุกต์ใช้กับบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.3.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบ

การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนรูปแบบ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย โดยพิจารณาบทบาทด้านการกำหนดทิศทาง การสนับสนุนทรัพยากร การพัฒนาบุคลากร การนิเทศติดตาม การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และการร่วมประเมินและปรับปรุงพัฒนา

2) เพื่อศึกษากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้ โดยพิจารณากระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่

2.1) การร่วมคิด (Participation in Thinking) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง ร่วมวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็น และกำหนดเป้าหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจ และวิสัยทัศน์ร่วม

2.2) การร่วมวางแผน (Participation in Planning) เป็นการร่วมกำหนดแผน แนวทาง วิธีดำเนินงาน เป้าหมาย และตัวชี้วัดการส่งเสริม Active Learning ให้สอดคล้องกับบริบท ของสถานศึกษา

2.3) การร่วมดำเนินงาน (Participation in Implementation) เป็นการร่วม ขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติผ่านการพัฒนาครู การดำเนินงาน PLC การนิเทศภายใน การใช้สื่อและ เทคโนโลยี และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.4) การร่วมติดตามและประเมินผล (Participation in Evaluation) เป็นการร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ข้อมูล สะท้อนผล และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน

2.5) การร่วมรับผิดชอบและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Participation in Continuous Improvement) เป็นการสร้างความรับผิดชอบร่วมของทุกฝ่ายในการนำผลการดำเนินงานและข้อมูลสะท้อนกลับมาใช้พัฒนาระบบบริหารและการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4.4 การดำเนินงานตามแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ภายหลังจากการศึกษาและกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการติดตามข้อมูลการนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในสถานศึกษา เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัจจัยสนับสนุน ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติจริง ทั้งในระดับการบริหารสถานศึกษา ระดับครู และระดับห้องเรียน

การดำเนินงานตามรูปแบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (System Change) ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารจัดการ การพัฒนาครู การจัดสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้นการติดตามข้อมูลจึงมิได้มุ่งตรวจสอบเฉพาะผลสำเร็จของกิจกรรม แต่ครอบคลุมทั้งกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถอธิบายได้ว่าแนวทางดังกล่าวถูกนำไปใช้ในลักษณะใด มีปัจจัยใดสนับสนุนหรือเป็นข้อจำกัด และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

การติดตามข้อมูลใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล สะท้อนผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนเสนอแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้สะท้อนสภาพจริงและสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงบริหารและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

กระบวนการติดตามข้อมูลดำเนินการตามวงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกำหนดกรอบและวางแผนการติดตามข้อมูล (Plan) (2) การดำเนินการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูล (Do) (3) การตรวจสอบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล (Check) และ (4) การสะท้อนผลและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา (Act) โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.1 ขั้นตอนการติดตามข้อมูลการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกรอบและวางแผนการติดตามข้อมูล (Planning : P)

ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย และตัวชี้วัดของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้น เพื่อนำมากำหนดกรอบประเด็นการติดตาม แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือ ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประเด็นสำคัญที่ใช้เป็นกรอบในการติดตามประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ติดตามลักษณะและกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การร่วมวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา การร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงาน การร่วมติดตามและประเมินผล ตลอดจนการร่วมปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน โดยพิจารณาทั้งโครงสร้าง กลไก และการปฏิบัติจริงของการมีส่วนร่วม

2) ด้านการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุน Active Learning

ติดตามระบบและกลไกที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีขึ้นเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การจัดสรรทรัพยากร การพัฒนาครูและบุคลากร การนิเทศภายใน การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การสนับสนุนสื่อและนวัตกรรม ตลอดจนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้

3) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของครูในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์หลักสูตรและสมรรถนะผู้เรียน การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้วิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม การใช้สื่อและเทคโนโลยี การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพผ่านกระบวนการ PLC

4) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

ติดตามการนำแนวคิด Active Learning ไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยพิจารณาบทบาทของครูและผู้เรียน ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกัน ตลอดจนการใช้การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

5) ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ติดตามการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านทักษะหรือสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน

ความคิดสร้างสรรค์ การกำกับการเรียนรู้ของตนเอง และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร โดยพิจารณาข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามความเหมาะสม ภายหลังการกำหนดประเด็นการติดตาม ผู้วิจัยจัดทำแผนการติดตามข้อมูล โดยระบุแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือ ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบ สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูล (Implementation : D)

ผู้วิจัยดำเนินการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาที่นำแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งระดับนโยบาย ระดับการบริหาร ระดับการปฏิบัติงานของครู และระดับห้องเรียน ประกอบด้วย 3 วิธี ดังนี้

1) การติดตามข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานการดำเนินงาน

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและหลักฐานที่สะท้อนการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา ได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและกิจกรรมส่งเสริม Active Learning คำสั่งหรือประกาศที่เกี่ยวข้อง รายงานการประชุม รายงานการดำเนินงาน PLC รายงานการนิเทศภายใน แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมของครู ผลงานของผู้เรียน และข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) การติดตามโดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากผู้เกี่ยวข้องตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถสะท้อนประสบการณ์ มุมมอง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ

3) การติดตามโดยการสังเกตการปฏิบัติงานจริง

ผู้วิจัยสังเกตการดำเนินงานของสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างแนวทางที่กำหนดไว้กับการปฏิบัติจริง โดยประเด็นการสังเกตครอบคลุมการเตรียมการของครู การออกแบบกิจกรรม การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การส่งเสริมการคิดขั้นสูง การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การวัดและประเมินผล ตลอดจนการสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล (Checking : C)

ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง

เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองหรือภาคีเครือข่าย และเอกสารหลักฐาน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของข้อมูลจากแต่ละแหล่ง

2. การตรวจสอบข้อมูลจากหลายวิธีการ

เปรียบเทียบข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการปฏิบัติงานจริง เพื่อยืนยันข้อค้นพบและลดข้อจำกัดที่อาจเกิดจากการใช้วิธีการเก็บข้อมูลเพียงวิธีเดียว

3. การตรวจสอบข้อมูลร่วมกับผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญหรือข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาความถูกต้องของการตีความและลดความคลาดเคลื่อนในการนำเสนอข้อค้นพบ เมื่อผ่านกระบวนการตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยจัดระบบข้อมูลตามประเด็นที่กำหนด วิเคราะห์เนื้อหาและประเด็นสำคัญ จัดหมวดหมู่ข้อมูล เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น และสังเคราะห์เป็นข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงาน ปัจจัยสนับสนุน ปัญหาและอุปสรรค เงื่อนไขความสำเร็จ และผลที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผลและปรับปรุงพัฒนา (Acting : A)

ผู้วิจัยนำข้อค้นพบจากการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลเข้าสู่กระบวนการสะท้อนผลร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน โดยเน้นการใช้ข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ประกอบการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย

1. นำเสนอผลการติดตามและข้อค้นพบต่อผู้เกี่ยวข้อง
2. ร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเป้าหมาย กระบวนการ และผลลัพธ์
3. ร่วมกันพิจารณาจุดที่ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ประเด็นที่ต้องปรับปรุง และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
4. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ข้อจำกัด และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน
5. ร่วมกันกำหนดแนวทางและมาตรการในการปรับปรุงการดำเนินงาน
6. นำข้อเสนอแนะและบทเรียนที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานรอบต่อไป
7. ติดตามผลการปรับปรุงเพื่อพิจารณาความก้าวหน้าและใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนารอบถัดไป

4.5 การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การนำแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดความต่อเนื่อง จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับเครือข่าย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้เกิดจากการดำเนินงานของครูเพียงฝ่ายเดียว แต่เกี่ยวข้องกับระบบบริหารจัดการ การสนับสนุนทางวิชาการ การพัฒนาบุคลากร การจัดสรรทรัพยากร การสร้างความร่วมมือ และการใช้ข้อมูลเพื่อการปรับปรุงพัฒนา จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถสรุปปัจจัยสนับสนุนการขับเคลื่อนรูปแบบได้ 4 ประการ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ โดยควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับ Active Learning สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกับครูและบุคลากร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และจัดระบบสนับสนุนที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของครู

2. ความรู้ ความเข้าใจ และสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ครูเป็นผู้ปฏิบัติที่นำแนวคิดของรูปแบบไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ดังนั้น ความรู้ ความเข้าใจ และสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการนำรูปแบบไปใช้ ครูควรสามารถวิเคราะห์หลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน ออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สื่อสาร และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. กลไกการมีส่วนร่วมและการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง

การขับเคลื่อนรูปแบบให้เกิดผลในระดับสถานศึกษาจำเป็นต้องมีกลไกการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน โดยกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย การมีส่วนร่วมควรครอบคลุมตั้งแต่การร่วมวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา การร่วมกำหนดเป้าหมาย การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงาน การร่วมติดตามและประเมินผล และการร่วมปรับปรุงพัฒนา โดยมีกลไกการสื่อสารและการประสานงานที่ชัดเจน มีการประชุมหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามความเหมาะสม และมีการแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

4. ระบบพัฒนาวิชาชีพและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริม Active Learning จำเป็นต้องอาศัยระบบพัฒนาวิชาชีพที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานจริง สถานศึกษาควรจัดให้มีรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสาธิตหรือแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติ การนิเทศภายใน การเปิดชั้นเรียน การสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน PLC

4.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการนำแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการประชุมสร้างความเข้าใจ การวางแผนร่วมกัน การนำแนวทางไปใช้ การติดตามการดำเนินงาน และการสะท้อนผล ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.6.1 การประชุมชี้แจงแนวทางการใช้รูปแบบ

ผู้วิจัยจัดประชุมชี้แจงแนวทางการใช้รูปแบบแก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบ และตัวแทนเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวทางการติดตามและประเมินผล

4.6.2 การประชุมสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ภายหลังการประชุมในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการประชุมสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ เป้าหมาย และกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การชี้แจงหลักการและแนวคิดของรูปแบบ ผู้วิจัยนำเสนอหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา โดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายการส่งเสริม Active Learning ในระดับสถานศึกษาและระดับห้องเรียน

2) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารและครู ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดทิศทาง สร้างระบบสนับสนุน จัดสรรทรัพยากร ส่งเสริมการพัฒนาครู และสร้างระบบนิเทศภายใน ส่วนครูมีบทบาทในการวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุก ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ตลอดจนวัดและประเมินผลและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

3) การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารและครูวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาและกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน เช่น การพัฒนาสมรรถนะครู การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การจัดกิจกรรม PLC การนิเทศภายใน และการติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

4) การศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยนำเสนอคู่มือการใช้รูปแบบเพื่อให้ผู้บริหารและครูใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน โดยประกอบด้วยหลักการและแนวคิด องค์ประกอบของรูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินงาน บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง แนวทางการติดตามและประเมินผล และเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้บริหารและครูสามารถนำคู่มือไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา

4.6.3 การจัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิทินการดำเนินงานขับเคลื่อนรูปแบบ

ภายหลังการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ผู้วิจัยร่วมกับผู้เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิทินการดำเนินงาน โดยกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม ขั้นตอน ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ ทรัพยากร และแนวทางการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ การจัดทำแผนใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วมและวงจรคุณภาพ PDCA โดยดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)

ร่วมกันศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็น และความพร้อมของสถานศึกษา ครู บุคลากร ทรัพยากร และระบบสนับสนุน เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์บริบท การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ Active Learning การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาครู การจัดทำแผนพัฒนาวิชาชีพ และการกำหนดระบบนิเทศและติดตาม

ขั้นที่ 2 การดำเนินงาน (Do)

นำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการพัฒนาครู การอบรมเชิงปฏิบัติการ การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน PLC และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สื่อสาร ทำงานร่วมกัน และสะท้อนผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบและประเมินผล (Check)

เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบผลการดำเนินงานโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสังเกตการจัดการเรียนรู้ การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง การตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ การพิจารณาผลงานของครูและผู้เรียน และการวิเคราะห์ข้อมูลผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพิจารณาความก้าวหน้า ปัจจัยสนับสนุน ปัญหา และข้อจำกัดของการดำเนินงาน

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนา (Act)

นำผลจากการติดตามและประเมินผลมาร่วมกันสะท้อนผล วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และกำหนดแนวทางปรับปรุงการดำเนินงาน โดยอาจปรับระบบพัฒนาครู ระบบนิเทศ กิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือสนับสนุน หรือกลไกการประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาและการรวบรวมแนวปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินงานต่อไป

ตารางที่ 1 ปฏิทินการดำเนินงานขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม Active Learning

กิจกรรม	วิธีดำเนินงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลา
1. การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ	ประชุมชี้แจงหลักการ องค์ประกอบ ขั้นตอน บทบาท และแนวทางการติดตาม	ผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจ ร่วมกันเกี่ยวกับรูปแบบ และแนวทางการดำเนินงาน	เดือนที่ 1
2. การวิเคราะห์บริบทและจัดทำแผน	วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็น และความพร้อม ร่วมกำหนด เป้าหมายและจัดทำแผน	ได้แผนปฏิบัติการที่ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	เดือนที่ 1-2
3. การพัฒนาครูและบุคลากร	อบรมเชิงปฏิบัติการ PLC นิเทศภายใน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาสื่อ/นวัตกรรม	ครูมีความรู้และสามารถ ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้	เดือนที่ 2-6
4. การนำรูปแบบไปใช้	จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี พร้อมสะท้อนผล	เกิดการเปลี่ยนแปลงใน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	เดือนที่ 3-8
5. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล	สังเกตชั้นเรียน สัมภาษณ์ ตรวจสอบเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูล และสะท้อนผล	ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหา และปัจจัยสนับสนุน	เดือนที่ 9
6. การปรับปรุงและพัฒนา	ร่วมวิเคราะห์ผล สรุปบทเรียน ปรับปรุงแนวทาง และจัดทำข้อเสนอแนะ	ได้แนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทและข้อมูลจากการปฏิบัติจริง	เดือนที่ 10

4.7 การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการนำแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้า ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และประเด็นที่ควรปรับปรุงพัฒนา ตลอดจนตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในบริบทของสถานศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการติดตามและประเมินผลโดยบูรณาการหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) กับวงจรการพัฒนาคุณภาพ PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การตรวจสอบและประเมินผล (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) โดยเปิดโอกาสให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล กำกับติดตาม สะท้อนผล และเสนอแนวทางการพัฒนา

การประเมินครอบคลุมทั้งกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) และผลลัพธ์ (Outcome Evaluation) ใน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม การพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระบบสนับสนุนและเงื่อนไขการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

4.7.1 วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล

- 1) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานตามแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา
- 2) เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงาน ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการนำรูปแบบไปใช้
- 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

4.7.2 ขอบข่ายของการติดตามและประเมินผล

1) ด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

ติดตามการดำเนินงานด้านการบริหารและระดับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย การจัดทำแผนการดำเนินงาน การติดตามและสะท้อนผล ตลอดจนการร่วมปรับปรุงพัฒนา โดยพิจารณาความชัดเจนของกลไกการมีส่วนร่วม บทบาทหน้าที่ และการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง

2) ด้านการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยพิจารณาความสามารถในการออกแบบแผนและกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการ

คิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพผ่านกระบวนการ PLC

3) ด้านระบบสนับสนุนและเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงาน

ติดตามปัจจัยและระบบสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนรูปแบบ ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบนิเทศภายใน การสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ตลอดจนวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4) ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยพิจารณาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างองค์ความรู้ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนคุณลักษณะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร

4.7.3 ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล

ขั้นที่ 1 การวางแผนการติดตามประเมินผล (Plan)

ผู้วิจัยร่วมกับผู้เกี่ยวข้องกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่าย ประเด็นการติดตาม ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือ และระยะเวลา เพื่อให้การติดตามและประเมินผลเป็นระบบและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 การดำเนินการติดตาม (Do)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องและหลักฐานการดำเนินงาน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกตการจัดการเรียนรู้ การศึกษาเอกสารและร่องรอยหลักฐาน เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ ผลงานผู้เรียน รายงาน PLC รายงานการนิเทศ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชุมสะท้อนผลร่วมกัน

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบและประเมินผล (Check)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งและวิธีการที่แตกต่างกัน รวมทั้งประเมินผลตามองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระบบสนับสนุน ปัญหาและอุปสรรค และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผลและปรับปรุงพัฒนา (Act)

ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันสะท้อนผล วิเคราะห์จุดที่ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ประเด็นที่ควรพัฒนา ปัญหาและสาเหตุ ตลอดจนกำหนดแนวทางปรับปรุงการดำเนินงาน โดยนำข้อมูลจากการประเมินมาใช้เป็นฐานในการปรับปรุงแบบและวางแผนการดำเนินงานในรอบต่อไป

4.7.4 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย

- 1) แบบบันทึกผลการดำเนินงานตามรูปแบบ
- 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)
- 3) แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning Observation Form)
- 4) แบบประเมินความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงาน
- 5) แบบสะท้อนผลการดำเนินงาน (Reflection Form) สำหรับใช้ในกระบวนการ PLC และการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.7.5 การนำผลการติดตามและประเมินผลไปใช้

ผลการติดตามและประเมินผลนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยใช้ประกอบการพัฒนาระบบบริหารจัดการ การพัฒนาครู การนิเทศภายใน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีข้อมูลเชิงประจักษ์รองรับ

4.8 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล

ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือสำหรับการติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์องค์ประกอบของรูปแบบ และกระบวนการดำเนินงาน โดยมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลลัพธ์ (Outcome) เพื่อสะท้อนสภาพการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษาอย่างรอบด้าน การพัฒนาเครื่องมืออาศัยกรอบแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) วงจรคุณภาพ PDCA และแนวคิดการประเมินเพื่อการพัฒนา (Developmental Evaluation) โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลและสะท้อนผลการดำเนินงาน เครื่องมือประกอบด้วย 5 ประเภท ดังนี้

1. แบบบันทึกผลการดำเนินงานตามแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบ ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ผลการดำเนินงาน และร่องรอยหลักฐานของการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการส่งเสริม Active Learning การเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการ การกำหนดบทบาทหน้าที่ การดำเนินงาน และการติดตามสะท้อนผลร่วมกัน

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้ การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ตลอดจนการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

1.3 ด้านการพัฒนาครูและระบบสนับสนุน

เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากร การดำเนินงาน PLC การนิเทศภายใน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้คำปรึกษา และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และภาคีเครือข่าย เพื่อศึกษามุมมอง ประสบการณ์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพการดำเนินงานและความพร้อม ศึกษาความเข้าใจ ความพร้อม และสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและ Active Learning

ประเด็นที่ 2 กระบวนการขับเคลื่อนรูปแบบ ศึกษาการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา

ประเด็นที่ 3 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ศึกษาบทบาทของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนรูปแบบ

ประเด็นที่ 4 ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน ศึกษาภาวะผู้นำ ความร่วมมือของบุคลากร สมรรถนะครู ระบบ PLC ระบบนิเทศ การสนับสนุนทรัพยากร และการใช้เทคโนโลยี

ประเด็นที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ศึกษาข้อจำกัด เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง และแนวทางปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน

3. แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning Observation Form)

ใช้สำหรับศึกษาการปฏิบัติจริงของครูในชั้นเรียน โดยพิจารณาประเด็นสำคัญ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านการคิด อภิปราย แก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติ การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการคิดระดับสูง การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการสะท้อนผลเพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

4. แบบประเมินความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

ใช้สำหรับศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานตามรูปแบบ โดยครอบคลุมด้านความเหมาะสมของรูปแบบ กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม การสนับสนุนการ

จัดการเรียนรู้เชิงรุก การพัฒนาครูและบุคลากร ประโยชน์ที่ได้รับ และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา

5. แบบสะท้อนผลการดำเนินงาน (Reflection Form)

ใช้ในกระบวนการ PLC และการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมวิเคราะห์ และสะท้อนผลการดำเนินงาน โดยครอบคลุมประเด็น ได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นและสิ่งที่ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ปัญหาและอุปสรรค ปัจจัยสนับสนุน บทเรียนที่ได้รับ แนวทางปรับปรุงพัฒนา และข้อเสนอแนะเพื่อให้การดำเนินงานสามารถดำเนินต่อเนื่องได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 1-23.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก, หน้า 16-21.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2567). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2567. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2568). นโยบายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2568). รายงานการสังเคราะห์การประเมินตนเองของสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ ปีการศึกษา 2567-2568. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2563). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom* (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1). George Washington University.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213-235.
- Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2020). Implications for educational practice of the science of learning and

- development. *Applied Developmental Science*, 24(2), 97–140.
<https://doi.org/10.1080/10888691.2018.1537791>
- DuFour, R., & Eaker, R. (1998). *Professional learning communities at work: Best practices for enhancing student achievement*. Solution Tree.
- Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (3rd ed.). Routledge.
- Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(23), 8410–8415. <https://doi.org/10.1073/pnas.1319030111>
- Fullan, M. (2020). *Leading in a culture of change* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Hattie, J. (2023). *Visible learning: The sequel*. Routledge.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2024). *Educational administration: Theory, research, and practice* (11th ed.). McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Partnership for 21st Century Learning. (2019). *Framework for 21st century learning definitions*. Battelle for Kids.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231. <https://doi.org/10.1002/j.2168-9830.2004.tb00809.x>
- Sergiovanni, T. J. (2009). *The principalship: A reflective practice perspective* (6th ed.). Pearson.
- Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M., & Thomas, S. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. *Journal of Educational Change*, 7(4), 221–258. <https://doi.org/10.1007/s10833-006-0001-8>
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. UNESCO.

ภาคผนวก

แบบประเมินผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่าน โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนนระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ให้คะแนนระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ให้คะแนนระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ให้คะแนนระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ให้คะแนนระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1.การบริหารแบบมีส่วนร่วม						
1.	มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการโดยการมีส่วนร่วม					
2.	กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกัน					
3.	จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์					
4.	กำหนดโครงสร้าง/บทบาทหน้าที่ชัดเจน					
5.	เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
6.	สร้างข้อตกลงและฉันทามติในการดำเนินงาน					
2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)						
7.	ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
8.	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน					
9.	ครูใช้เทคนิค Active Learning เช่น PBL, Cooperative Learning					
10.	ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง					
3. กระบวนการคิดและผู้เรียน						
11.	ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา					
12.	ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ					

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
13.	ผู้เรียนสามารถสะท้อนคิดและพัฒนาตนเองได้					
14.	ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง					
4. สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี						
15.	ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้					
16.	สถานศึกษาสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีอย่างเพียงพอ					
17.	ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าและสร้างสรรค์ผลงาน					
18.	ครูพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
5. การวัดและประเมินผล						
19.	ครูใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรม					
20.	ครูให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ					
21.	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองและเพื่อน					
6. การนิเทศและพัฒนาครู						
22.	สถานศึกษามีแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ					
23.	มีการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง					
24.	ส่งเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)					
25.	ครูนำผลการนิเทศไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้					
7. ผลลัพธ์ของผู้เรียน						
26.	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น (RT/NT/O-NET)					
27.	ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร					
28.	ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21					
8. ความพึงพอใจโดยรวม						
29.	ความพึงพอใจต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา					
30.	ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)					